

TESAM

Ekonomik Araştırmalar Merkezi **Center for Economic, Political and Strategic Research**

TESAM DÜNYADA İLK 100'de

**Türkiye'nin Önündeki En Büyük
Fırsat: Yapısal Reformlar**
Muhammet İlyas BOZKURT

**Okyanus
Güvenliği**
Prof. Dr. Hasan KÖNİ

**Çatısı Kalkan Dünyayı
Yeniden Yorumlamak**
Prof. Dr. Bekir PARLAK

**"Birlikte Yaşama Kültürü" Geleceği
İnşaa Edecek Erdemlerdendir**
Prof. Dr. Yücel OğURLU

**Kaçırılmış Fırsatlar
Ülkesi Türkiye**
Dr. Mahfi EğİLMEZ

Adres
Üç evler Mah. Burçak Sok. No:6 Vizyon Plaza Nilüfer / BURSA

Tel & Fax
0 224 256 72 00

Web
www.tesam.org.tr

editörden

2018 YILINDAN 2019'A BAŞARI KÖPRÜSÜ

Amacı ülkemizin mevcut sorunlarına çözüm önerileri ve alternatifler getirmek, ülkemizde yeni atılımlar yapılabilmesi için hazırladığı raporlar ve çizdiği yol haritaları aracılığıyla çeşitli fikir ve öneriler sunmak, bu sayede ülkemizi yöneten insanların ufkunu açmak ve onlara bunun için gerekli teorik ve fıkırsel zemini hazırlamak, aynı zamanda bunları yaparken yetiştirdiği beyin gücü vasıtasıyla geleceğin Türkiye'sinin temellerini atmak olan TESAM; kurulduğu günden bu yana özveriyle ve titizlikle yürüttüğü çalışmalarına 2018 yılında da devam etmiştir.

Ekonomik, Siyasal ve Stratejik Araştırmalar Merkezi olarak çok verimli bir yılı geride bırakan TESAM için 2018 yılı atılım yılı olmuştur. Bu dönem içinde planlanan ve hedeflenen çalışmalar gerçekleştiren kuruluş, bunun gururunu ve mutluluğunu yaşamaktadır.

2018'de daha önceki yıllarda yapılagelen ana eksenlerdeki çalışmaların yanı sıra yeni çalışmaları da ekleyerek bütün faaliyetlerini başarıyla yürütmüştür. Bu kapsamsa;

"Yeni Analiz ve Raporlar" yayınlanmış ve kamuoyu ile paylaşılmıştır.

TESAM Akademi Okulu'nda Seminerler verilmiş ve eğitimler düzenlenmiştir. Akademi Okulu'nda 2018 yılında farklı konularda çok sayıda program hayata geçirilmiştir.

2018'de Ekonomi Akademisi çalışması başarıyla tamamlanmıştır.

İstanbul'da 11-12 Ekim tarihlerinde Yerelden Küresele: Türkiye-Türk Dünyası İlişkilerinin Dünü, Bugünü ve Yarını temalı III. Uluslararası TESAM Sosyal Bilimler Kongresi yurt içi ve yurt dışından çok sayıda bilim insanının ve araştırıcının katılımıyla etkin bir şekilde gerçekleşmiştir.

Yine aynı yıl içinde Türkiye-Türk Dünyası İlişkileri Çalıştay'ı yapılmıştır.

Bunların dışında birçok etkinliği, buluşmayı, akademik çalışmayı ve öğrencilere katkıları içeren faaliyetler 2018 yılında gerçekleştirilmiş bulunmaktadır. TESAM, amaçladığı ve hedeflediği yolda Türkiye'nin bugününe ve geleceğine ışık tutacak ve değerli katkılar sunacak akademik, sosyal, toplumsal ve ekonomik çalışmalar yapmayı sürdürecektir. Her yıl yeni faaliyetleri çalışmalarına dahil ederek ve yeni ve genç beyinleri ülkemizin parlak geleceği için yetiştirerek görev ve sorumluluğunu yerine getirecektir. Hiç kuşkusuz ülkemizin beyin gücüne katkı sağlamak ve dışarıya olan beyin göçünün aksine, ülkemizi bir çekim merkezi haline getirmek, onurlu, bir o kadar da sorumluluk gerektiren bir görevdir. Bu görev bilinciyle hareket edenleri tarih daima hayırla yad edecektir. Türkiye, güçlenerek geleceğe hazırlanırken bilim ve teknoloji, bu yolda en güçlü kozumuz olacaktır.

Muhammet AYDOĞAN

İçindekiler

14 Türkiye'nin Önündeki En Büyük Fırsat:
Yapısal Reformlar

M. İlyas BOZKURT

18 Okyanus Güvenliği

Prof. Dr. Hasan KÖNİ

20 Çatısı Kalkan Dünyayı
Yeniden Yorumlamak

Prof. Dr. Bekir PARLAK

22 Türk Dünyasında Dini Değerler

Prof.Dr. Veysel BOZKURT

24 "Birlikte Yaşama Kültürü" Geleceği
İnşa Edecek Erdemlerdendir

Prof. Dr. Yücel OĞURLU

26 Kaçırılmış Fırsatlar Ülkesi Türkiye

Dr. Mahfi EĞİLMEZ

28 ABD-Çin Arasındaki İlişkilerin
Genel Görünümü

Yıldırım DENİZ

TESAM Adına İmtiyaz Sahibi
Yıldırım DENİZ

Editör
Muhammet AYDOĞAN

Görsel Yönetmen
Mesud NAMLIKAYA

Tasarım
 RMG

Hukuk Danışmanı
Av. Metin ALTINSOY

Baskı
Renkvizyon Ofset

Adres
Üç evler Mah. Burçak Sok. No:6
Vizyon Plaza Nilüfer / BURSA

Tel & Fax
0 224 256 72 00

Web
www.tesam.org.tr

10 Tesam Nedir?

30 Protokol Ziyaretlerimiz

36 Kongrelerimiz

48 Çalıştaylarımız

50 Akademi Okulları

54 Panel ve Konferanslar

55 Değerlendirme Toplantıları

TESAM
Ekonomik, Siyasal ve Stratejik
Araştırmalar Merkezi

TESAM NEDİR?

TESAM Ekonomik Siyasal ve Stratejik Araştırmalar Merkezi, temelleri 2000'li yılların başında atılmış, 2011 yılında ise resmen kurulmuş olan bir Düşünce Kuruluşu'dur. Kurulduğu günden itibaren çalışmaları ülke meselelerine odaklanmış olan TESAM'ın en önemli amacı sahip olduğu dinamikler itibarıyla gelecekte dünyada önemli bir güç merkezi haline gelebilecek bir potansiyele sahip olan ülkemizin, dünya genelinde hak ettiği noktaya ulaşabilmesi için ihtiyaç duyduğu proje ve fikirleri üretmektir.

TESAM, kurulduğu günden bu yana yaptığı tüm çalışmalarda bağımsızlığından hiçbir şekilde ödün vermemiş, hiçbir siyasi parti ve düşüncenin uzantısı olmamış gerçek bir "Sivil Toplum Kuruluşu"dur.

Temel çalışma alanı **Ekonomi, Hukuk, İç Politika, Dış Politika, Tarih, Eğitim ve Sosyoloji** olan TESAM çalışmalarını iki koldan yürütmektedir:

Bunlardan birincisi, Düşünce Kuruluşu (Think-Tank) olarak Türkiye'nin sorunlarına akademik anlamda çözüm önerileri getirmektir.

-TESAM, bugüne kadar güncel birçok konuda önemli çalışmanın altına imzasını atmış ve bunları ilgili Kamu Kurumları ile paylaşmıştır. TESAM'ın yaptığı bazı çalışmalar şunlardır:

Tam Metin Anayasa çalışması (2011 yılında hazırlandı ve TBMM Anayasa Komisyonu'na sunuldu), Eğitim Raporu, Yüksek Öğretim Raporu, Mesleki Eğitim Raporu, Yerel Yönetimler Raporu, Enerji Raporu, Seçim Sistemi Raporu, Siyasal Partiler Raporu, Çin Raporu, Selefilik Raporu

TESAM ayrıca gündemdeki önemli konularda ve gelecekte Türkiye'nin gündemine gelebilecek konularda paneller, kongreler düzenlemektedir.

"Orta Doğu'da Şiddet ve Terör" – Uludağ Üniversitesi, 2015.

TESAM Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi

Kongre; "Ekonomik, Siyasal ve Sosyal Boyutları ile Göç" Uludağ Üniversitesi, 26-27 Ekim 2016

Kongre; "Türkiye Nereye Gidiyor? Quo Vadis Türkiye?" Uludağ Üniversitesi, 1-2 Kasım 2017

Kongre; "Türkiye-Türk Dünyası İlişkilerinin Dünü, Bugünü ve Yarını", Marmara Üniversitesi, 11-12 Ekim 2018

TESAM, yılda iki defa **TESAM AKADEMI** isimli bir bilimsel **akademik hakemli dergi** yayınlamaktadır. Şu ana kadar yerli ve yabancı birçok indekste taranmakta olan TESAM Akademi, son olarak TÜBİTAK'a bağlı **ULAKBİM İndeks**'te de yer almıştır. Yapmış olduğu çalışmalarla yerli ve yabancı birçok kişinin ve kurumun takdirini kazanmış olan TESAM, bir araştırma merkezi olan **Think Tanks and Civil Societies Program (TTCSP – Düşünce Kuruluşları ve Sivil Topluluklar Programı)** tarafından her yıl düzenli olarak yayınlanan "Global Go To Think Tank Index Report" 'da, 2015 yılından beri her sene dünya çapında ilk 100'e girmeyi başarmıştır. Son olarak 2017 yılı raporun Dünya çapındaki 6846 düşünce kuruluşu arasında **Savunma ve Ulusal Güvenlik** listesinde en etkili **84.** düşünce kuruluşu, **Dış Politika ve Uluslararası İlişkiler** başlıklı listede ise en etkili **106.** düşünce kuruluşu olarak gösterilmiştir.

TESAM yukarıda mezkur bu çalışmalarını

Başkanlığını Prof. Dr. Hasan KÖNİ'nin yürüttüğü, Prof. Dr. İlyas TOPSAKAL, Prof. Dr. Veysel BOZKURT ve Prof. Dr. Bekir PARLAK'tan oluşan Yüksek İstişare Heyeti ile yürütmektedir. Ayrıca Danışma Kurulunda ülkemizin seçkin üniversitelerinden birçok akademisyen bulunmaktadır.

TESAM'ın çalışmalarının ikinci boyutu ise geleceğin akademisyenlerini yetiştirmektir.

Bu noktadan TESAM, birlikte çalıştığımız hocalarımızın kurumumuza yönlendirdiği genç akademisyen adaylarının akademik yaşama hazırlama amacıyla birçok faaliyet düzenlemektedir.

Bu amaçla her yıl belli dönemlerde alanında uzman akademisyenlerin katılımlarıyla düzenlenen Akademi Okulları, Yaz ve Kış Okulları, araştırma inceleme gezileri ve benzeri çalışmalar düzenlenmektedir.

Günümüzde genç üniversite mezunlarının bir an evvel iş hayatına atılmaya çalıştığı bir gerçektir. Akademik anlamda çok başarılı olup önemli bilimsel çalışmaların altına imza atabilecek gençler, ekonomik kaygılarla akademik dünyadan uzaklaşıp iş hayatına yönelmekte veya çalışmalarına devam etmek üzere yurt dışına çıkmaktadır. Ülkemizde akademik çalışmalar yapabilecek nitelikli akademisyen adayları noktasında çok büyük bir boşluk olduğunu üniversitelerimizdeki hocalarımız sık sık gündeme getirmektedir. Bu vesileyle TESAM, hocalarımızın yönlendirdiği yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin öğrenim giderlerine katkı sağlamaktadır.

Dünyadaki düşünce kuruluşları ile sivil toplum örgütleri üzerine düzenli olarak her yıl rapor hazırlayan 'Think Tank and Civil Societies Program' isimli araştırma merkezi tarafından 2015 yılından bu yana değerlendirmeye alınan TESAM, Savunma ve Ulusal Güvenlik ile Dış Politika ve Uluslararası İlişkiler alanlarında son 4 yıldır ilk 100'de kendine yer buldu.

Raporda değerlendirmeye alınan düşünce kuruluşları için en önemli kriter bağımsızlık. Bir siyasi parti veya bir etnik, millî, dini topluluğa bağlı olarak çalışan düşünce kuruluşları değerlendirmeye tabi tutulmuyor. Bağımsız olmayan düşünce kuruluşları ise bağlı olan düşünce kuruluşları için hazırlanan listede kendine yer buluyor. 2018 yılının değerlendirildiği son rapora göre Dünya'da toplam 8162 düşünce kuruluşu bulunuyor, Türkiye'de ise bu sayı yalnızca 48. Bilimsel çalışma eksensiz düşünceye bu kadar ihtiyaç duyduğumuz bir dönemde TESAM üzerine düşen görevi yerine getirmek için çalışmaktadır.

TESAM kurulduğu günden bu yana hiçbir siyasi parti veya idolojîye bağlı olmaksızın bağımsız ve tarafsız duruşu ile çalışmayı kendine prensip edinmiştir. TESAM Türkiye'nin alanında uzman akademisyenlerinden oluşan kadrosu ile yine Türkiye'nin öz sorunlarına çözümler üretmek amacıyla çalışmalar yürütmektedir. Bu çalışmalarda yer alan akademisyen ve uzmanların dünya görüşleri TESAM için ana referans noktası olmamak ile birlikte Türkiye Cumhuriyeti Devletine kendi alanında katkı sunmayı amaçlayan bir uzman kadrosu bulunmaktadır.

TESAM bugün gelinen noktada kurumsallaşma sürecini tamamlamış bir düşünce kuruluşudur. TESAM'ın kadrosu Sekreteryaya, akademisyen ve uzman, Editörler ile basın ve halkla ilişkiler birimlerinden oluşmaktadır. TESAM'ın en güçlü yönü genç akademisyenlere yaptığı yatırımlar ve bu yatırımlar ile birlikte organik büyüyen kadrosudur. Bugün TESAM bünyesinde tam zamanlı olarak çalışan 18 direktör (sekreter), 9 Uzman, 8 basın ve halkla ilişkiler personeli, 7 araştırmacı, 2 avukat toplam 44 personel bulunmaktadır.

TESAM'ın faaliyetlerinin ve yol haritasının belirlenmesin etkin rol oynayan bir yüksek istişare heyeti bulunmaktadır.

TESAM geniş kadrosu ile bağımsız olarak sosyal bilim üretme çabasıdadır. Bu minvalde Hukuk, Ekonomi, Dış Politika, Kamu Yönetimi, Sosyoloji, Eğitim ve Tarih alanları başta olmak üzere sosyal bilimlerde çalışmalar yürütmektedir.

BURSA'NIN VE TÜRKİYE'NİN GURURU "TESAM"

TESAM'DAN ULUSLARARASI BAŞARI!

TESAM'ın bu başarısı başta kurulduğu şehir olan Bursa için sonrasında ise varlık sebebi olan Türkiye Cumhuriyeti Devleti için bir gurur kaynağıdır.

Türkiye Ekonomik Siyasal ve Strajik Araştırmalar Merkezi TESAM, ABD'de yapılan ve dünya genelinde düşünce kuruluşları ve STK'ları çalışma alanlarına göre sıralayan indekste üst sıralarda yer almayı başardı.

Savunma ve Ulusal Güvenlik Alanında TESAM 92. Sırada

Dış Politika ve Uluslararası İlişkiler Alanında 107. Sırada

Türkiye'nin Önündeki En Büyük Fırsat:

Yapısal Reformlar

M. İlyas BOZKURT

Ekonomi, finans ve reel sektör ayakları üzerinde duran bir bütündür. Ekonomik sistem bir insan bünyesi gibi birbiri ile entegre çalışır. Faiz, döviz, borsa vb. finans sektörünün ürünleri vücudun bir yarısını oluştururken, diğer yarısını reel sektör tabir ettiğimiz otomotiv, inşaat, tarım, tekstil gibi üretim sektörleri oluşturmaktadır. Ekonomik bünyeyi oluşturan unsurların birbiriyle verimli bir şekilde çalışması için sağlam temellere sahip politik ve ekonomik kurumlar iç ve dış tehlikelere karşı dayanıklı bir yapıda olmalıdır.

Hukuk sisteminizi insan hakları merkezli olarak inşa ederseniz, güvenlik-özgürlük dengesinde ise güvenlikten değil özgürlükten yana bir anayasa ve buna bağlı yasaları düzenlerseniz işte o zaman İngiltere, ABD, Hollanda veya İsviçre gibi sermayenin güvenli liman olarak gördüğü bir ülke olabilirsiniz.

Dünyanın küreselleşmesinden sonra bir devletin ekonomisi, finans ve reel sektördeki değişikliklerden etkilenmesinin yanında politik ve hukuk kurumlarının yapısı da etkiler oldu. İşte ekonomik sistemin sağlam temeller üzerine oturtulup iktisadi büyümeyi devamlı hale getirmek istiyorsanız o sistemin yapısal reformlarla sağlamlaştırılması gerekmektedir. Böylece devletin sadece ekonomik yapısı değil, o sistem içindeki bütün kurumlar uyumlu bir şekilde çalışır hale getirilebilir. Yapısal reformlarda ilk yapılması gereken hukuk reformudur. Eğer siz hukuk sisteminizi güçlü ve güvenli hale getirmezseniz, yani paranın, şirketlerin, borsa vb. ekonomi araçlarının güvence altında olduğu bir ülke ortaya çıkaramazsanız, para güvenilir olmayan ülkeden güvenilir olan ülkelere doğru hareket eder. Mesela Ortadoğu, Afrika, Asya bölgelerindeki küçük - büyük diktatörlükle yönetilen ülkelerin devlet başkanları, kralları veya her kademedeki yöneticisi yolsuzluklardan elde ettikleri paraları, tüm devletin gücünü de ellerinde bulundurmalarına rağmen kendi ülkelerinde tutmazlar. ABD, İngiltere, İsviçre, Lüksemburg gibi ülkelerin bankala-

rına yatırılır. Çünkü para güvenli mecraları sever. Dünya'nın her yerinden para neden Avrupa ve ABD bankalarına akıyor? Çünkü orada sağlam bir hukuk sistemi ve güvencesi var, hiç kimsenin parasına, şirketine el konmaz. Bir şirketin tüm hissesine sahip olan bir kişi suç işlese, o adamı alırlar cezası ne ise, verirler, ancak onun şirketine el koymazlar. Varsa mirasçılara, yoksa atayacağı bir kişiye şirketin yönetim hakkı devredilir. Türkiye'de devletin yönetimine 1960 darbesi, 1971 muhtırası, 1980 darbesi, 28 Şubat ve en son 15 Temmuz olayları ile müdahale edildi. Fakat İngiltere'de en son 1714 yılında bir darbe yaşandı. Kraliyet ailesi indirildi, parlamento kuruldu ve o günden bu güne İngiltere'de bir daha hiç darbe yaşanmadı. O günden bugüne geldiğinde dünyada İngiltere demokrasiye ve özgürlüğe verdiği önemin yanı sıra güvenilir bir ülke olması ile tanınır. Yine ABD de hukuki yapı bakımından son derece güvenilir bir ülkedir. Yurtdışından gelen sermayeyi, yatırımı hem hukuki hem de ekonomik olarak korur. Biz bu ülkeleri beğenelim veya beğenmeyelim, bu ülkeler demokrasiye ve ekonomiye önem veren

ülkelerdir. Eğer siz hukuk sisteminizi insan hakları merkezli olarak inşa ederseniz, güvenlik-özgürlük dengesinde ise güvenlikten değil özgürlükten yana bir anayasa ve buna bağlı yasaları düzenlerseniz işte o zaman İngiltere, ABD, Hollanda veya İsviçre gibi sermayenin güvenli liman olarak gördüğü bir ülke olabilirsiniz. Hukuk alanında yapısal reformların alt başlıklarına baktığımızda ise anayasa değişikliği, Türk ticaret yasasının düzenlenmesi, bankacılık yasasının düzenlenmesi ve vergi reformu vardır. Yapısal reform olarak ikinci yapılması gereken ekonomi sistemindeki reformdur. Ekonomi alanındaki reformlarımız iç piyasaya yönelik ve dış piyasaya yönelik olmak üzere ikiye ayrılmalıdır. Dış piyasaya yönelik ekonomik reformlarda iki konu öne çıkmaktadır. Bunlardan birincisi ihracatımızın ithalata bağlı olmasıdır. Türkiye 2017 yılında 165,8 milyar dolar ihracat yapılırken, 224,4 milyar dolar ithalat yapmıştır. İhracat-ithalat arasındaki 58,6 milyar dolar fark dış ticaret açığını oluşturmaktadır. Bu ticaret açığı Türkiye ekonomisini ihtiyaç olsun ya da olmasın dünya bankalarından devamlı döviz bazlı kredi almaya zorlamaktadır. Bu durum Türk lirasını dünya bankaları karşısında devamlı zayıflatmakta, hatta kötü yönetilen ekonomik yönetimler sonucunda devalüasyon yapmaya bizi zorunlu bırakmaktadır. Bu durumdan kurtulmak için birtakım yapısal reformlar yapılması gerekmektedir. Bunların başında enerji bazlı yapısal reformlar gelir. Türkiye ekonomisi verilerine baktığımızda işlerin iyi gittiği 2014 yılında enerji ithalatının genel ithalata oranı %22,7'dir. 2018 yılına geldiğinde ekonomideki yavaşlamadan dolayı %18,9'lara düşse de, ithalatımızın beşte birini enerji ithalatına ayırmaktayız. Yani Rusya'dan, Kazakistan'dan, İran'dan doğalgazı alıp burada tribünlerde yakıp elektriğe dönüştürmekteyiz. Bu durum evde dolar yakarak ısınmaya benzetilebilir.

”
Türkiye Cumhuriyeti olarak enerji politikamızı petrol ve doğalgaza ithal edip bunun bir kısmını elektrik enerjisine dönüştürmeye endekslmiş durumdayız. Ve elektriğimizi doğalgazdan elde etmemiz sebebiyle elektrik fiyatlarının yüksek olması üretim maliyetlerini artırmakta ve üretici üzerinde bir baskı oluşturmaktadır. Fakat vergiler hariç ödenen elektrik enerji kullanımlarımızda 50 TL'lik elektrik bedelini 15 - 20 TL'lere düşürebiliriz. İşte burada son 20 yılda gelişmekte ve gelişmiş ülkelerin yerli enerji politikalarının başında olan rüzgar, güneş, su enerjisi gibi doğal enerji kaynakları ve nükleer enerji gibi dışa bağımlılığı azaltan enerji kaynaklarına yönelmemiz gerektiği gerçekliğiyle karşılaşmaktayız. Böylece enerji maliyetlerini düşürüp, sanayicimize ve üreticilerimize ucuza enerji verebiliriz. Aslında enerji maliyetleri düşürülerek iş dünyasına teşvik yapılır ve böyle teşvikler sayesinde kalıcı çözümler üretilebilir.

“
Günümüzde dünya elektrik enerjisini daha aktif olarak kullanmaya başladı. Benzin, mazot gibi çevreye zarar veren yakıtların popülaritesi gittikçe azalmaktadır. Örneğin İngiltere 2040 yılından itibaren ülkedeki benzinli ve dizel araçların satışının yasaklanması kararını aldı. Bugün dünyadaki önde gelen birçok araç üreticisi toplam üretimi içindeki elektrikli ve hibrit araçların payını artırma karar almaktadır. Ve diyebiliriz ki yakın gelecekte yollardaki araçların çok büyük bir kısmı elektrikli araç olacaktır. Bunun güzel tarafı, 2040'lı yıllara geldiğinde artık çevreyi kirleten araçların sayısı büyük oranda azalacaktır. Fakat bu aynı zamanda elektrik tüketiminin haddinden fazla artması anlamına gelmektedir. Doğal olarak da ülkemizin şuan ki elektrik ihtiyacının kat ve kat daha fazlasına ihtiyacı olacağını söylemek yanlış olmayacaktır. Ayrıca robot sisteminin üretim sistemine entegre olmasıyla da gelecekte ülkelerin elektrik ihtiyacı kat kat artacaktır. Öyleyse Türkiye'nin bir an önce elektrik enerjisini yerli enerjiden karşılama odaklı enerji politikalarına geçiş yapması

Ara maddelerin veya hammaddelerin Türkiye’de üretimi devlet tarafından bir politika olarak teşvik edilse, hammadde üretimi için fabrikalar kurmaya yönlendirilse, bu fabrikalara vergi indirimleri sağlansa ülke olarak ürünlerimizin içindeki ithalat payını rahatlıkla azaltabilir ve hammadde de yerli üretimi artırabiliriz.

gerekmektedir.

Ekonomide dış piyasaya yönelik yapılması gereken reformlardan birisi de ithalata dayalı üretimin azaltılmasıdır. Üretim için ihtiyaç olan hammaddeleri ve bunun ürün haline gelmesi sürecindeki diğer ara maddeleri yurt dışından ithal yolla karşıladığımızda, ülkemiz sürekli cari açık vermektedir. Halbuki bu ara maddelerin veya hammaddelerin Türkiye’de üretimi devlet tarafından bir politika olarak teşvik edilse, hammadde üretimi için fabrikalar kurmaya yönlendirilse, bu fabrikalara vergi indirimleri sağlansa ülke olarak ürünlerimizin içindeki ithalat payını rahatlıkla azaltabilir ve hammadde de yerli üretimi artırabiliriz. Böylelikle üreticimiz yurtdışı piyasasıyla rekabet edebilir hale gelir. Örneğin özelleştirmeden önce demiri ham bir şekilde alıp, Ereğli demir çelik fabrikamızda kendimiz şekillendirip sac plaka yapılmaktaydık. Ancak biz devlet olarak kendi fabrikamızı kapatıp bu ürünü yurtdışından ithal ettiğimizde üretimimiz dış piyasalara göbekten bağlı hale gelir.

Burada yapılması gerekene gelince imkanlarımız dahilinde üretebileceğimiz ürünleri biz kendimiz üretmeliyiz, ithal etmemeliyiz. Üretime yönelik maliyeti düşürecek teşvikleri ön plana çıkaracak reformlar yapmamız gerekmektedir.

Ekonomide iç piyasaya yönelik yapılması gereken yapısal reformlara baktığımızda bunların başında vergi reformu gelmektedir. Devlet vatandaşını korumakla sorumlu bir kurumdur. İsteddiği zaman vergi koyamaz. Ülkemizde zaman zaman altyapı çalışmaları veya afetler nedeniyle geçici vergiler koyulmaktadır. Ancak zamanla bu vergiler geçici olmaktan çıkıp kalıcı hale gelmektedir. Mesela altyapı çalışmalarının genişletilmesi için cep telefonlarına koyulan özel iletişim vergilerinin Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) adı altında kalıcı hale gelmesini gösterebiliriz. Yada deprem dönemlerinde koyulan depremedelere yardım amaçlı koyulan geçici deprem vergilerinin kalıcı hale getirilmesini gösterebiliriz.

Vergi reformunun bir alt başlığı da Katma Değer Vergisi (KDV) sisteminin düzenlenmesidir. Gelişmiş ekonomilere bakıldığında KDV kayıt dışı ekonomiyi engellemek ve ekonomide dönemsel fiyat artışlarını frenlemek amacıyla kullanılır ve oranları düşüktür. Ancak ülkemizde bazı ürünler haricinde bütün ürünlerde %18 KDV alınmakta ve ayrıca ÖTV alınmaktadır. Ayrıca bunun üzerine üreticiden %20 kurumlar vergisi

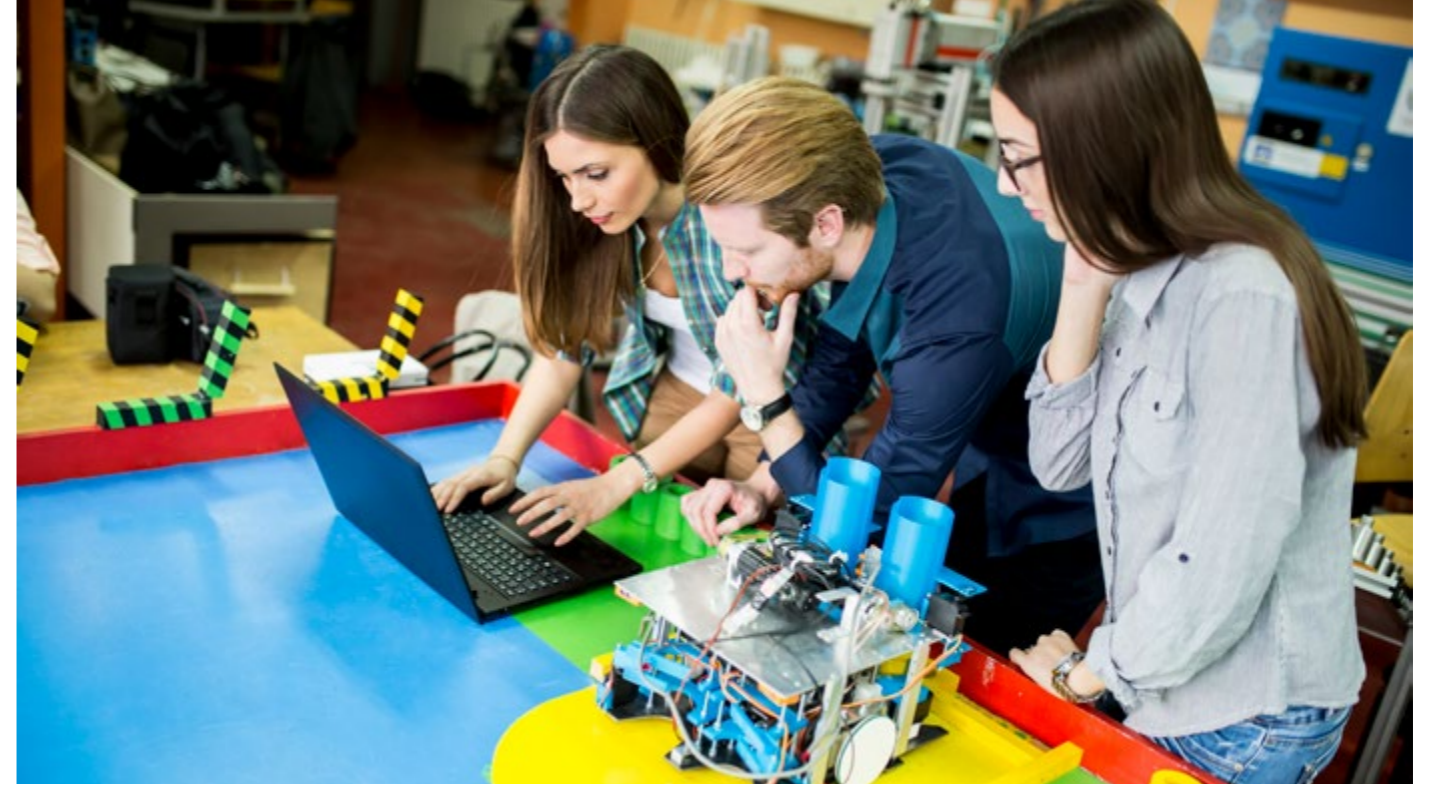
alınınca bu vergi yüküyle ülkemizde üreticiler Çin ve Avrupa piyasasıyla rekabet edemez konuma gelmektedir.

Günümüzde uygulanan vergi sistemini düzeltmediğiniz müddetçe, Türkiye devleti büyük vergiler toplayan, büyük bütçeler yapan ve bu bütçeyi, rantı dağıtan bir siyaset merkezi haline gelir. Ayrıca bu sadece bugünün sorunu değil, Türkiye’nin 50 yıllık bir sorunudur.

Vergi reformunda yapılması gereken bir diğer alt başlık da vergilendirmelere karşı denetimin bağımsız yapılabilen merkezlerin oluşturulmasıdır. Günümüz Türkiye hukuk sisteminde vergi mahkemelerimiz bölge vergi mahkemelerine, bölge mahkemeleri de Vergi Danıştay’ına bağlıdır. Bu mahkemelerin İdari Danıştay’dan bağımsız hale getirilerek yerinde karar verilmelidir. Bunu gerçekleştirerek her yeni gelen hükümetin istediği gibi vergi çıkartıp, oranlar ile oynaması engellenecektir. Ayrıca vergi ile ilgili usul ve esaslar belirlenmeli ve bu usullere göre hükümetlerin hareket etmesi sağlanmalıdır.

Geçmişte dünyada gerçekleşen tüm ihtilallere bakıldığında temelinde yokluktan fakirlikten ve vergi ataklarından kaynaklandığını görürüz. 1789 Fransız ihtilalinin sebebi Fransa - İngiltere savaşının maliyetlerini karşılayamayan Fransa kralının vergi artışına gitmesidir. Zaten aç, yoksul ve fakir olan halk yeni yüklenen savaş vergisini ödemeyi reddetmiş, asker zoruyla vergi tahsilatı yapılmaya çalışılmış bunun halk ve saray arasında çatışmalar başlamış ve halk ihtilali gerçekleştirmiştir. 1905 Alman İhtilali, 1917 Rusya Bolşevik İhtilali bunun diğer örnekleridir.

Vergi reformu çok önemlidir ve Türkiye’de vatandaşını koruyan adil ve makul oranda bir vergi alınması için bir reform hazırlanması gerekmektedir. Az kazananandan az, çok kazananandan çok vergi almak adil vergidir. Vergi kazançtan alınır. Memurun daha maaşı verilmeden vergisi kesilirken, kırasını ödeyemeyen esnafın götürü usulü vergisi peşin alınırken, büyük iş adamından vergi toplanamamaktadır. Kobilerde karlılık sağlanmadığı için vergi toplanamamaktadır. Bu sebepten tüketim vergisi adı altında dolaylı vergiler alınmaktadır. Petrol fiyatlarının yarısını vergi yaparak, halkın ve üreticinin kullandığı enerjiye ve sudan yan yarıya vergi koyarak adil vergi toplanamaz. Bu vergi politikalarının terkedilmesi gerekmektedir. Bunun terkedilmesi için devleti yönetenlerin vergi saltanatından vazgeçmesi

gelmektedir. Yani makul vergi toplanması için devlet bütçesi kısıtlanmalı ve devletin bütçesini 830 milyar TL yerine 700 milyar TL seviyelerine çekilmelidir. Çünkü devlet asli vazifeleri olan askeri, emniyet, eğitim ve personel giderleri gibi harcamalarından hiçbir zaman feragat edemez. Ekonomide iç piyasaya yönelik yapılması gereken yapısal reformlardan bir diğeri de Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) reformudur. 2018 yılı itibarıyla 1603 TL asgari ücret alan bir işçinin SGK primi 354 TL’dir. İş dünyasına büyük yük getiren bu prim alınmazsa SGK’nız zarar eder. 2017 yılında SGK zarar 76 milyar TL’dir. Sosyal Güvenlik Kurumu, SGK primi topladığı halde zarar etmektedir. Ve bu bütçede %11 oranında bir yük oluşturmaktadır. Bunu azaltmak için kamu hastaneleri başta olmak üzere SGK sistemi temelden yeniden yapılandırılmalıdır.

İç piyasaya yönelik yapılması gereken reformlardan bir tanesi de üretimin ve sanayinin desteklenmesidir. Özellikle organize sanayi bölgelerinde faaliyet gösteren ve üretime destek veren kobilerle yönelik bir reform yapılmalıdır. Bugün Türkiye’de üretim yapan firmaların %56’sı kobilerden oluşurken, çalışan işçilerin %75,8’i kobilerde istihdam edilmektedir. Ancak bakıldığında kobi düzeyinde olan firmalar arasında rekabet fazla olduğu için kar oranları çok düşük düzeyde kalmakta ve büyümesi yavaş olmaktadır. Bu sistemi revize edip Türkiye ekonomisini kobi odaklı bir sistem haline getirilmeli ve ekonomik teşviklerde kobi düzeyindeki üretime yapılmalıdır. İşte bu şaşıklıklı bir ekonominin temellerinin atılmasını sağlar.

Bunlarla birlikte teknoloji yüksek ürünler üretimi için reformlar yapılması gerekmektedir. Bu sadece üretici ilde değil eğitim sistemini de içine alan bir dizi reformu kapsamaktadır. Günümüz Türkiye’sinde cep telefonu, robot teknolojisi gibi katma değeri yüksek ürünleri üretmek için çaba sarf etmediğimiz her geçen gün, teknolojik 4.0 devrimini kaçırmaya mahkum olacağız. Dünya’nın önde gelen ülkeler 5, 10, 50 yıllık teknolojik yatırım planları yaparken, ülkemizdeki üretim sektöründe robot teknolojisine geçerken ülkemizde bu treni kaçırmamak için teknoloji üzerine politik ve ekonomik kurumları kapsayacak reformları bir an önce gerçekleştirmelidir.

Ekonomide gerçekleştirilecek bu reformlar sayesinde dış

piyasaya bağımlı üretimden kurtulabiliriz.

Yapısal reformların gerçekleştirileceği en önemli alanlardan bir tanesi hatta en önemlisi eğitim reformu ve özelden mesleki eğitim reformudur. Robotların hayatımıza girmesiyle birlikte birçok meslek gelecekte robotlar tarafından yapıyor olacaktır. Şu anda iş sahibi olan 490 milyon insan 2050 yılında ya o iş sektörlerinin kaybolması ya da robotların onların yerini alması nedeniyle işsiz kalacaktır. Gelişmiş ve gelişmekte olan ekonomilerde gelecek nesillerinin işsiz kalmaması yatırımlar yapmaktır. Bakın İngiltere’de sadece bir üniversite ileri teknoloji üzerine yapılan çalışmalara ayrıldı. Amerika’da MIT, Standford gibi üniversiteler yüksek teknoloji üzerine çalışmalar yürütmektedir. Sanayi inkişabı ile başlayan mekanik çağı ileri teknoloji ile sona gelmiş ve mekatronik çağı başlamıştır.

”

Eğitim sistemimiz bu çağa ayak uyduracak şekilde düzenlenmelidir. İleri teknoloji ve mekatronik üzerine uzman üniversiteler kurulması gerekmektedir. Artık her alanı içinde toplayan üniversiteler yerine her bir alana göre şekillendirilen ihtisas üniversitesi modeline geçilmelidir. Ayrıca bu ihtisas üniversitelerine öğrenci yetiştiren Anadolu liseleri, fen liseleri, ihtisas liseleri kurulmalıdır. Bunu gerçekleştirirken bugün batıda da uygulanan eğitimde 30’a 70 sistemine geçmemiz gerekiyor. Bu sistemde en üst beyinler %30’u alıp bu ihtisas liselerinde hayata hazırlarken %70’i de meslek liselerine yönlendirerek mutlaka çok iyi bir meslek eğitiminden geçirmesi gerekmektedir. Meslek liselerimizde de günümüz gelişmelerine uygun, bölge sanayi-eğitim sisteminin iç içe hareket ettiği bir sistem kurulmalıdır. Bu sistemin detaylarını biz TESAM Eğitim Raporu’nda anlattık.

Bugün Türkiye’nin Dünya’nın en büyük 10 ekonomisi içerisinde girmesini istiyorsanız, hamasi söylemlerden uzaklaşıp devletin bütün kurumlarını kapsayacak yapısal reformların gerçekleştirilmeniz gerekmektedir.

“

Okyanus Güvenliği

Prof. Dr. Hasan KÖNİ

Uluslararası ilişkilerde deniz güvenliği, okyanus yönetimi ve uluslararası güvenlik sorunlarının yanında yer alan yeni bir kavram olarak ortaya çıkıyor. 2014 yılında İngiltere, Avrupa Birliği ve Afrika Birliği yeni ve geniş deniz güvenliği stratejileri ortaya koydular. NATO 2011 yılında güvenlik stratejileri arasında İttifak Deniz Stratejisini yayınladı. Amerika daha 2004'te ulusal deniz güvenliği stratejisini yayınlamıştı. Uluslararası denizcilik Örgütü deniz güvenliğini görevlerinin arasına ekledi.

Derin deniz madenciliği, kıyı turizminin çevreyi sürekli kirleten gelişmesi ve deniz için petrol ve gaz aramaları deniz güvenliğini tehlikeye atıyor. Batılı ekonomistler bu gelişmeye 'Mavi Ekonomi veya 'Mavi Büyüme' adını veriyorlar

Devletler deniz güvenliğinin hangi konuları kapsadığı konusunda uzun bir zaman tanımlama çabalarına giriştiler. 2008 yılında yayınlanan 'Okyanuslar ve Deniz hukuku raporu deniz güvenliğine ilişkin konuları şöyle sıralıyor: a) Deniz Haydutluğu ve silahsız soygun b) Terörist eylemler c) yasa dışı silah ve kitle imha silahı satışları d) yasa dışı uyuşturucu satışı e) kişileri deniz yoluyla kaçırma ve satma d) yasa dışı, habersiz ve düzensiz balık avcılığı ve g) deniz çevresine yaza dışı ve kasdı zarar verme. Avrupa Birliği bu güvenlik tehditlerine bir de siber güvenlik sorununu ekliyor.

Yakın zamanlarda güvenliğin bilinen kavramları arasında, özellikle deniz konusunda ekonomik güvenlik boyutlarının öne çıktığını görüyoruz. Okyanusların kaynakları için rekabet hızla geliyor. Kıyı devletleri ekonomilerini genişletiyorlar ve küresel nüfus bu yüzyıl sonlarına doğru 11 milyara doğru geliyor. Günümüzde 3 milyar insan günlük protein gereksinimleri için balık tüketimine ağırlık veriyorlar ve bu gelişme önümüzdeki yıllarda artacak gibi gözüküyor. Bu gün var olan balık stoklarının 90%'ü tüketilmiş durumda. Bu arz ve talepteki artış dünyanın önemli bölgelerinde örneğin, Batı Pasifik'te, Güney Körfezinde ve suları Arktik bölgede çatışmalara yol açması bekleniyor. Bu gelişmelerin yanında derin deniz madenciliği, kıyı turizminin çevreyi sürekli kirleten gelişmesi ve deniz için petrol ve gaz aramaları deniz güvenliğini tehlikeye atıyor. Batılı ekonomistler bu gelişmeye 'Mavi Ekonomi veya 'Mavi Büyüme' adını veriyorlar

Gerçekte günlük çatışmalar belirtilmemiş ve düzensiz balık avcılığının doğuyor. Balıkçılık küresel gıda ticaretinin 30% oluşturuyor. Düzensiz ve izinsiz balık avcılığı sürekli kaynak yönetimini ve şyasal balık pazarlarını rahatsız ediyor. Kaçak balık avcılığı aynı zamanda yukarıda belirttiğimiz B.M.'ler Genel Setreterinin raporunda yer alan güvenlik tehditleriyle birlikte yapılıyor. Bu husustaki ana aktörler transnasyonal suç örgütleri ve balıkçılık filolarını ve deniz gıda ticaretini kendi avantajlarına kullanmak isteyen gelişmekte olan ülkelerden geliyor.

Bu rahatsız edici gelişmeler yanında iklim değişikliği nedeniyle deniz ekonomik sistemi de değişiklikler gösteriyor. Bu değişiklikler Arktik bölgesinin geniş alanlarını açılışı, deniz dipi sistemlerinin çöküşü ve diğer temel ekosistemlerdeki değişiklikleri kapsıyor. Bununla birlikte deniz canlıları ve

türleri dünyanın yeni alanlarına ve sularına göç ediyorlar. Bütün bunları önlemek için yeni bölgesel deniz güvenliği ittifaklarının kurulması zorunlu, Yeni gözetim sistemleri ve hukuki zorlama mekanizmaları ve sürekli kalkınma uygulamaları da gerekli. Kısa süreli uygulamalar okyanusların aşırı kullanımı karşısında yeterli olmuyor.

Balıkçılık çatışmalarının yanında Arktik bölgesindeki gaz ve petrol kaynakları, Arktik kıta sahanlığı dışı ve sorunlu sularındaki çalışmalar, özellikle Güney Çin denizindeki, var olan siyasal gerilimlerin artmasına neden olmaktadır. Açık denizlerde deniz dibi madenciliği ve biyolojik çeşitliliği koruma çabaları. Özellikle devletlerin yargı yetkileri dışında olan alanlarda, Uluslararası Deniz hukuku Andlaşmasının ve ek anlaşmaların uygulanıp uygulanmadığına tanıklık edecektir. Okyanusların güvenliği projesi deniz kaynakları üzerindeki rekabetin doğurduğu küresel güvenlik sorunları hakkında çözümler üretmek için ortaya atılmıştır. Özellikle, sürekli kalkınmayı desteklemek, ittifaklar oluşturma ve bazı ülkelerin liderliği önem kazanmaktadır.

Bu acıdan; deniz kaynakları üzerindeki çatışmaların yerini tespit etme, bu çatışmaların çözümünü için anlaşmazlıkları çözmek, demografik ve sosyoekonomik değişikliklerin jeopolitik ve yönetim dinamikleri ile bağlarını bulmak, bu çatışmaları takip etmek ve gözetimleri için yeni teknolojiler bulmak ve zorlayıcı yasal önlemler ile deniz güvenliği, ülke güvenliği ve sürekli kalkınma arasında önemli bağları ortaya koymak, bu projenin amacını oluşturmaktadır.

B-YASADIŞI BALIKÇILIKLA MÜCADELE

Açık denizlerde yakalanan balıkları tespit için birkaç araç bulunmaktadır. 2016'da Amerikan hükümeti 'balık akama' adı altında yasal ve yasal olmayan yoldan yakalanan balıkların okyanuslarda gemilere yüklenerek gözetimden kaçınıldığına dikkati çekmektedir. Yapılan araştırmalara göre yasadışı ve düzensiz ve bildirilmemiş tuna balığı yakalama faaliyetleri açık denizlerde ve devletlerin sınırsız ekonomik bölgelerinde devam etmektedir. Özellikle Avustralya, Yeni Zeland'da, Papua Yeni Gine ve diğer 12 Pasifik adalarında balıkçılık lisansı olan gemilerle kotaları dışında balık yakalanmakta ve kota dışı balıklar açık denizde diğer bir gemiye transfer edilmektedir. Böylece yasa dışı balıkçılığı önlemek gittikçe zorlaşmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa iki büyük balık pazarı

olarak ortaya çıkmak. Bu nedenle bu devletlerden balıkçılık konusunda şeffaf olmaları istenmektedir. Balıkçılık işi yıllık olarak milyarlarca dolar tutarındadır. Yasa dışı balıkçılığı önlemek hem aşırı kazançları denetim altına alma hem de milyonlarca insanın gıdası ile oynanmasını önlemek için dikkate alınması gereken bir husustur. Bir çok tür yasa dışı balık avcılığı bulunmaktadır. Örneğin, yasak bölgelerde balık avcılığı yapmak, uluslararası balıkçılık kurallarına uymayan teknelerce yapılan avlanmalar, yakalanan balık miktarının bildirilmemiş olması. Bu tür yasa dışı balık avcılığı uluslararası alanda balık arzının azalmasına neden olmaktadır. 2016 yılında istihbarat servislerinin değerlendirmelerine göre yasa dışı balık yakalama faaliyetleri transnasyonal örgütlü suç örgütleri tarafından da gerçekleştirilmektedir.

Bu örgütlerin teknele aynı zamanda yasa dışı silah zatlarda da kullanılmaktadır. Bu tür gelişmeler Çin, Japonya ve Meksika Körfezinde, Amerika ve Meksika arasında gerilimlere neden olmaktadır.

Amerikan hükümeti 2018 yılında çıkardığı bir 'Deniz Koruma Yasası' ile hükümetin, diplomatik, askeri, kalkınma ile ilgili ve ekonomik araçları kullanarak bu suçu işleyenleri n takibini sağlanmasını istemiştir. Bu nedenle Amerika'da ithal edilen balıklar için yeni bir ithal rejimi ortaya konmuştur. Amerika'ya ithal edilen balıkların geliş yolları diğer devletlerle işbirliği yapılarak takip edilmektedir. Böylece ithal edilen balığın kimler tarafından yakalandığını ve yasal olup olmadığını Amerikan tüketicileri artık bilmektedirler. Balıkçılık tekneleri uluslararası alanda artık takip edilmektedirler.

Balıkçılık konusundaki yasama çalışmalarında dikkati çeken diğer bir husus, insan kaçakçılığı, kötü çalışma koşulları, işçinin aşırı çalıştırılması ve balıkçılık endüstrisindeki diğer konularında gözönünde tutulması zorunluluğudur. Balık ürünleri köle işçiler tarafından yakalanmaktadır. Batılı tüketiciler bu tür ürünleri satın almak istememekte ve Batılı balıkçılık işletmeleri Pazar yerinde bu tür ürünlerle rekabet etmek istememektedirler.

C-OKYANUS GÜVENLİĞİ İÇİN ÖNLEMLER

Denizlerin kanunsuzluğunu önlemek için 2016 yılında 'Kıyı Devletleri Önlemleri Anlaşması' yürürlüğe girmiştir. Anlaşmaya göre yasa dışı balıkçılık yapan gemiler anlaşmaya taraf ülkelerin limanlarına mallarını getiremeyeceklerdir. &O ülke ve Avrupa Birliği bu anlaşmayı imzalamış bulunmaktadır. Son birkaç yıl içinde yasa dışı balıkçılık faaliyetlerini izlemek için yüksek kapasiteli teknik araçlar devreye sokulmuştur. Bunlar denizaltı arabaları, insansız hava araçları ve uydular olarak belirlenmektedir. Küresel Balıkçılık Gözetimi, Google ortak olarak, ayrıca Oceana ve Skytruth küresel balıkçılık faaliyetini en ince ayrıntılarına kadar ortaya koymaktadırlar. Paul Allen tarafından kurulan Vulcan Teknolojisi, Skylight sistemi ile uydu imajlandırmasını kullanarak yasa dışı, düzensiz ve izinsiz balıkçılığı takip edilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu aletler Palau ve Gabon tarafından bile kullanılmaktadır.

Bu yeni tekniklerin yanında limanlardaki denetim ve şeffaflık yeterli olmamakta, bu konuda çalışan personel için belirgin bölgesel görevler ve geniş cezai yetkiler verilmesi gerekmektedir. Komşu olan ülkeler geniş uygulama anlaşmaları yapmak zorundadırlar. Ortak ulusal amaçlar ve yasal görevlerin ortak çalışması olmazsa, kaçıkçılar açık denizlerde işlerini kolayca görebileceklerdir. Deniz güçleri ve kıyı güvenliklerinin bölgesel olarak önleyici ve zorlayıcı hususlarda birlikte çalışması gerekmektedir.

Yasa dışı balıkçılığa karşı mutlaka yasal eyleme geçilmelidir. Bu nedenle elekttronik verilerin delil olarak kullanılmasına izin verilmelidir. Bölgesel otoriteler eskimiş olan delil yasalarnı yeni teknolojilere göre düzenlemek zorundadırlar. Yasa dışı balıkçılık konusunda yasalar aynı cezaları vermek zorundadır. Yoksa, kaçıkçılar yasaların daha gevşek olduğu ülkelere yönelmektedirler. Endonezya Balıkçılık Bakanlığı yasa dışı avlanan gemileri imha etmektedir. Bu husus Endonezya sularında etkinlik yaratmıştır.

Sonuç:
Son olarak cezaların etkileyici olması için caydırıcı olması gerekmektedir. Cezalandırma konusundaki başarılar uluslararası alana yayılmalı ve suçluların bu tür cezalandırmalardan haberi olmalıdır. Bu hususta ceza kurumları için Çevresel Hukuk Enstitüsü 2016 yılında yayınladığı raporunda 'Denizde Korunan Bölgelerde Cezalandırmayı Güçlendirici Araçlar' adı altında bütün deniz bölgelerinde uygulanacak bir örnek statü ortaya koymuştur. Yakın gelecekte gıda sorunlarının yaşanacağı dünyada balıkçılık konusu ve bu konuda yapılan uluslararası ve bölgesel anlaşmalar gittikçe önem kazanacaktır.

Çatısı Kalkan Dünyayı Yeniden Yorumlamak

Prof. Dr. Bekir PARLAK

İnsanlık, milenyumda olağan dışı olaylara tanık oluyor. Dünyanın çatısı kalkınca ortaya daha önce bilinemedik ve görülmedik şeyler çıkmaya başladı. Bu asır, bir kaos asrı olarak kendini gösteriyor. Dünya sistemleri analizi, bizlere, artık dünyayı ve olup bitenleri realite gözlükleriyle ve tüm çıplaklığıyla yeniden okuyup yeni dersler çıkarmaya sevk ediyor.

Küresel bir satrancın içindeyiz. Şahlar, vezirler, atlar, piyonlar her gün yeni hamlelerle karşımıza çıkıyor. Dünya düzeninde çevrilen dolapların ardı arkası kesilmiyor. Kaotik bir dünyada güçler amansızca yarışıyor. Öylesine amansızca ki, yenilmez denilen güçler, sendelemeye başladı.

Wallerstein'in dediği gibi, dünyaya geçtiğimiz yüzyılın son çeyreğinden itibaren iki şey hakim olmaya başladı: Küreselleşme ve Terörizm. Hepimize küreselleşmenin başka bir alternatifinin olmadığı söylendi: Bayan Thatcher'in sloganı olan "Başka alternatif yok" sözü beynimize işlendi. Aslında bu yeni bir kodlamadır. Bütün hükümetlerin küreselleşmenin gerekliliklerine uymak zorunda olduğu empoze edildi. Ve biz başka şeyler düşünemez olduk. Dünya bir küre, bu doğru, ama onu küreselleştiren kim? Ve bunu neden yapıyor? Tabi bir de nasıl yapıyor? Yanıtlarının aranması gereken ciddi sorular bunlar. Bir de terörizm dedik. Büründüğü her türlü kılıkta karşımıza çıkan bu ucubenin hakkından gelme, salt devletin değil, uluslararası toplumun da başlıca dertlerinden biri oldu. Hayatta kalmak istiyorsak onu kurutmak zorundayız. İyi ama bu ucubeyi besleyip ortaklık yere salanlar kimler? Gökten inme bir muamma olmayan terörizmin, birilerinin beslemesi olduğu aşikardır. Bu beslemenin bir zaman sonra dönüp beslediği ellere ihanet etmesini de kimse garanti edemez.

O olup bitene dikkatlice baktığımızda ortada "demokratik kapitalizmin gecikmiş krizi"nin hüküm sürdüğü görülür. Streeck, Kapitalizmi bir krizler dizgesi olarak ele alıp, politik kurumlar arasındaki dinamik etkileşimle gelişen "piyasa kavgası"ni bir Weber politikası mealinde baz alınca, küresel düzeydeki ilişki ağlarını anlamak biraz daha kolaylaşıyor. Her ne kadar hala geliştirilmeye muhtaç olsa da "politik ekonomi" bu yüzyılda olayları anlamak için iyi bir enstrüman gibi duruyor. Kapitalist ekonominin çağ dönümü 1970'lerdir. İşte her şeyi tetikleyen de bu oldu. Klasik kapitalizm birçok vurucu etki yapan gelişmelere dayanamadı ve kendine yeni bir yol bulmak zorunda kaldı. Petrol krizleri, haddini aşan! korumacılık politikaları, güçlü devlet uygulamaları, daralan uluslararası piyasalar, yeni bir kapitalizmin doğuşunu zorladı. Yeni doğan bebeğin adı; "Yeni Kapitalizm" di. Yani "New Capitalism". Ne ki bu bebek prematüre doğmuştu. Onu besleyip büyüten ise İngiltere olmuştu.. Bunun için demir gibi bir irade gerekiyordu. O irade tam da Britanya adasında vardı. "Demir Leydi", on yılı aşan (1979-1990) ve üç kez başbakanlığa imza atan iktidarında Yeni Kapitalizmi bir kardeşle beraber büyüttü. Kardeşin adı da "Yeni Sağ" di. Nam-ı diğer "New Right".

Margaret Thatcher döneminde İngiltere, dünyaya yeniden şekil verdi. Özelleştirme, yeni para politikaları, zayıf ve sonra optimal devlet, yeni kamu

yönetimi, kamu-özel işbirlikleri ve bunun gibi birçok politika ve yaklaşımla, devlete ve piyasalara çeki düzen verildi. Bu düzen, küresel ağa babalarını memnun ederken, devletçi seçkinler, muhafazakarlar, statükocular, radikal kesimler, yerel piyasa aktörleri olup biten de pek te hoşnut olmadılar.

Küresel bir satrancın içindeyiz. Şahlar, vezirler, atlar, piyonlar her gün yeni hamlelerle karşımıza çıkıyor. Dünya düzeninde çevrilen dolapların ardı arkası kesilmiyor. Kaotik bir dünyada güçler amansızca yarışıyor. Öylesine amansızca ki, yenilmez denilen güçler, sendelemeye başladı. Wallerstein, "Amerikan Gücünün Gerileyişi" adlı kitabında bunu delillendiriyor. Metafor olarak "İkiz Kuleler", Amerikan tarihinde dramatik ve şok edici bir andı. Yine yazarın deyişimiyle, tanımlayıcı bir an değildi. Bir hayli önce start almış olan suni bir yörünge içindeki kaotik bir dünyada ABD hegemonyasının gerilemesi olarak nitelenebilecek uzunca bir zaman dilimindeki önemli olaylardan biriydi. Birinci kritik öge değildi elbet. 11 Eylül, Wallerstein'e göre, pek çok insanın öfke ve inkar hislerini körükleyerek tepkiler yağdırdığı bir "şokla-bilinçlendirme" yöntemi. Amerikalıların bu olaya ayık kafayla ve bilinçli bir şekilde yanıt vermeleri gerekiyor. Yanıtların da berrak olması bekleniyor.

Taa 1014'de Başpiskopos Wulfstan; "Dünyanın acelesi var ve sonuna yaklaşıyor" demesini referans alan, Giddens'a göre, aynı duyguların bugün de ifade edildiğini düşünmek hiç kimse için zor olmayacaktır. O'na göre dünya elimizden kaçıp gidiyor mu sorusunu yüksek sesle sormanın zamanı geldi de geçiyor bile. Köklü bir değişim döneminden geçtiğimizi ispatlayacak bir yığın nesnel ve geçerli nedenlerin olması bir yana, bu değişim fırsatını yeryüzünün her yanına, en ücra noktalarına sirayet etmiş durumda. Artık dünya farklı bir dünya, bunu ne kadar erken ve gerçekçi görürsek, o denli hazır duruma geçebiliriz.

Baudrillard'ın düşüncelerinde beliren "belirgin bir belirsizlik", işin gerçeği, dünya sahnesinde sergilenen yeni oyunların da karakteristiğini temsil ediyor. Küresel güç, artık temel bir fenomen. Hem bir şeylerin sonu hem başka bir şeyin başlangıcı gibi duruyor. Gel gelelim, aynı zamanda ne idiği belirsiz bir şeye de benziyor. Net olan bir şey var ki, siyaset ailesine yeni bir üye geldi; "Küresel Siyaset". Bu yeni tarz-ı siyasetin odağında kabul görme mücadelesi var. Tabi ki küresel çapta. Bozatay, kabul görme mücadelesini,

günümüzdeki küresel siyasetin çeperlerinden dışarı taşıyarak aktörler, yöntemler, araçlar, sorunlar ve çözüm yolları değişebilse de medeniyetlerin var oluş serüveninin değişmeyen ismi olduğunu söylerken, bu serüvenin yirmi birinci asırda büründüğü görüntülere mercek tutmaktadır.

Braudel'in tespitinde, "Emperyalizm Kapitalizmin En Yüksek Aşaması" adlı eserinde Lenin, 1916'da, "kapitalizm, ticari üretimin gelişmesinin en yüksek aşamasıdır, on binlerce işletme her şeydir, milyonlarca küçük işletme hiçbir şeydir" derken, bu açık gerçeğin aslında eski bir gerçek olduğunu bize gösterir. Ama hep kendini yenileyen, başka kılıklara giren ve yeni şeyler söylemek lazım cancağımız diyen bir gerçek.

Büyük salgın hastalıklar kol geziyor bu yeni dünyada. Üstelik bunlar aşıyla, ilaçla, genetik tedavi edilecek hastalıklar değil; ötekileştirme, yalnızlaştırma, hegemonya, manipülatif demokrasiler, enerji külhanbeyliği, sahte toplumsallaşma, teröre bulaştırma, robotik bireyselleştirme, orta gelir tuzağına mahkumiyet, düzensiz göçler, artan gelir adaletsizliği ve diğerleri. Bütün bunlarla insanlığın en değerli iki kıymetlisi ellerinden satın alınıyor: "zaman" ve "onur".

Yazımızın sonuna gelmek durumundayız. Son olarak sizi Endülüs'e götürceğim. Kurtuba'daki büyük camide, kilise yapıldığından bugüne ayın ve ezan birlikte o kubbeleri çınlatmaktadır. Kiliseye çevrilen o camide hala süren bir olağanüstü hoşgörü var. İmam ezan saati geldiğinde Endülüs kıyafetleriyle camiye gelir, ayın varsa bile ayine ara verilir ve yüksek sesle ezanını okur. İşte dünyanın muhtaç olduğu duruş.

Sözü bitirirken şunu söyleyeyim ki, çatısı kalkan dünyaya kuş bakışıyla iyi bakmak lazım. Ama Şeyh Sadi'nin ikazında söylediği; "kuş gibi bakmamak" kaydıyla.

Dünyanın yeniden kendini aramaya başladığı günlerde, önce bizim kendimizi bulmamız gerekiyor. Kendini bulan, özünü bulur. Özünü bulan gözünü dört açar.

Zihni koordinatlarımızı küresel ve yerel eksenlere oturtmak suretiyle ak, kendi gerçeklerimizle küresel gerçekleri karşılaştırarak, yeni kabul görme mücadelesinde var olabiliriz. Ne küreselleşme, ne terörizm, ne de bir başka şey ölümcül yazgı değildir.

Kendi medeniyet tasavvurumuzu; "geçmiş-bugün-gelecek" koridorlarında yeni paradigmalara kurban etmeden, bölgesel kabul görme düzeyinden küresel kabul görme düzeyine ulaşmalıyız. İçimizdeki insanlığa dair nice eşsiz değerlerle...

Ne olursa olsun yeryüzünde bu küresel karşılıklı meydan okuma sürecinde henüz son söz söylenmemiştir. Tarih, insanlık için yeni bir yazgı hazırlarken, güç ile adaleti, özgürlük ile emniyeti, ciddiyet ile samimiyeti, vakar ile merhameti dengeleyenlerden yana olacağına benziyor.

Kaynakça

1. Immanuel Wallerstein, Dünya-Sistemleri Analizi Bir Giriş, bgst Yayınları, 3. Basım, İstanbul,2014, s..9.
2. Wolfgang Sreeck, Satın Alınan Zaman Demokratik Kapitalizmin Gecikmiş Krizi, Koç Üniversitesi Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, Haziran 2016, s.7.
3. Immanuel Wallerstein, Amerikan Gücünün Gerileyişi Kaotik Bir Dünya'da ABD, Metis Yayınları, İkinci Basım, İstanbul, Aralık 2015, s.
4. Anthony Giddens, Elimizden Kaçıp Giden Dünya, Çev. Osman Akınhay, Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd, Şti, Birinci Basım, İstanbul, Ocak 2000, s.13.
5. Jean Baudrillard, Can Çekişen Küresel Güç, Çev. Oğuz Adanır, Doğu Batı Yayınları, Ankara, Şubat 2017, s. 9.
6. Şeniz Anbarlı Bozatay, Küresel Siyaset Kabul Görme Mücadelesi Sorunlar Çözümler, Beta Basım A.Ş., 1. Baskı, İstanbul, Mart 2013, s. VIII.
7. Fernand Braudel, Kapitalizmin Kısa Tarihi, Çev. İsmail Yerguz, 3. Baskı, İstanbul, 2015, s.104.

Büyük salgın hastalıklar kol geziyor bu yeni dünyada. Üstelik bunlar aşıyla, ilaçla, genetik tedavi edilecek hastalıklar değil; ötekileştirme, yalnızlaştırma, hegemonya, manipülatif demokrasiler, enerji külhanbeyliği, sahte toplumsallaşma, teröre bulaştırma, robotik bireyselleştirme, orta gelir tuzağına mahkumiyet, düzensiz göçler, artan gelir adaletsizliği ve diğerleri. Bütün bunlarla insanlığın en değerli iki kıymetlisi ellerinden satın alınıyor: "zaman" ve "onur".

Türk Dünyasında Dini Değerler

Seküler bir “Homo-Sovyetikus” yaratmayı hedefleyen Sovyet Sosyalist yönetimi, Orta Asya halklarının dini ve ulusal kimliklerini ortadan kaldırarak, Sovyet kimliğini benimsetmek ve yeni bir kültür yaratmak istemiş ve bu amaçla dini değerler, güç kullanarak kamusal alandan çıkartılmıştır (Abazov, 2007; Khalid, 2007).

Prof. Dr. Veysel BOZKURT

Başlangıçta şeriat mahkemelerini destekleyecek kadar serbest davransa da, 1920'lerin ikinci yarısından itibaren bu kurumları lağvetmiştir. İslami okulları ve camileri kapatmış ve din adamları baskı altına alınmıştır. Diğer birçok bölgede olduğu gibi, Kuzeybatı **Kafkasya'da** da *Sovyet yönetimi döneminde dini gelenekler zayıflatılmış* ve din nezaret altında alınmıştır (Babich, 2008; Tokluoğlu, 2012).

Bir Kafkas ülkesi olan ve anayasasında resmi dine yer vermeyen **Azerbaycan**, bünyesindeki önemli Şii unsuruyla, Sünni olan diğer Türk dilli toplumlardan kimi yönleriyle ayrılmaktadır. **Kazaklar**, her ne kadar İslam ile 14. yüzyıldan itibaren tanışmaya başlasalar da, İslam'ın bölgede asıl yaygınlaşması 19. yüzyılda olmuştur. Din konusunda daha az sınırlayıcı ve daha çok toleranslı olan **Kazak kültürü**, İslam öncesi ritüellerin bir kısmını *İslam'a eklemeyerek yaşamaya devam* etmiştir (Aydingün ve Tüfekçioğlu, 2012; Kort, 2004). Bazı yazarlara göre (Rashid, 1994) kentli Kazak kadınları, Rus kadınlardan bile daha özgür olmuştur. Göçebe kökenden gelen ve göçbeliği devam ettiren **Kazak, Kırgız ve Türkmenler** arasında İslamiyet, Sovyet Sosyalist yönetimi öncesinde de, *en gevşek formları ile* benimsenmiştir. Dini ritüellere özellikle doğum, ölüm, evlenme gibi törenlerde başvurulur ve günlük ibadetini yapmak isteyenler de bu görevlerini daha çok bireysel olarak yerine getirirlerdi. Buna karşılık Özbekler, Tacikler ve hatta **Tatarlar** arasında İslamiyet daha etkili olmuştur (Togan, 2012).

Bugün Orta Asya *faklı geleneklerin ve kültürlerin bir karışımını temsil etmekte* ve halen de **Rus/Sovyet etkisi bölgenin kültür ve siyaseti üzerindeki** varlığını sürdürmektedir (Öniş, 2001). Kazakların da *dinle ilişkileri daha çok kültürel düzeydedir*. Bunların çok azı İslam'ın kurallarını günlük hayatlarında tatbik etmektedirler. Yine çok küçük bir bölümü, ibadet için dini bilgiye (bazı surelerin ezberine) sahiptirler. Özbekçe ve Türkmence tercümelerinde olduğu gibi *Kuran'ın Kazakçaya tercümesi de ancak 1990'lı yılların başında* olmuştur (Cummings, 2005).

Bazı yazarlar (Gullette, 2010; Liczek & Wandel, 2009) *bölgedeki İslami gelişme ile pre-Sovyet normların canlandığını* iddia ediyorlar. Onlara göre, tarihsel bir kurgu olarak Kırgızistan'da *“derin geçmiş”* dirilmektedir. Günümüz Kırgız dilinde **“mankurt**, Kırgız değerlerinden sapmayı simgelemektedir. **Mankurtlaşmak** sadece *atasını tanımamaktan* ve Kırgız olmaktan çıkmak değil, aynı zamanda *insanlıktan çıkmayı ifade etmektedir* (Gürbüz, 2012). Din, bölgede milli kimliği oluşturmanın en önemli öğelerinden birisi haline gelmiştir. Günümüzde az sayıda kentli **Özbek düzenli ibadet etmekte** ya da camiye gitmektedir (Spechler, 2008). Dindar Müslümanların çoğunluğu sufi geleneği benimsemektedir.

Türkiye'de devlet, Cumhuriyetle beraber, *Fransız tipi bir laiklik* anlayışını benimsemiş olsa bile din, toplumda merkezi bir rol oynamaya devam etmiştir. Bazı yazarlara göre (Kanra, 2009) Atatürkçülük, dini kontrol ederek,

ulus inşa etmenin bir aracı olarak kullanmaya çalışmıştır. Sosyologlar, insanların çocuklarına, onların gelecekte ihtiyaç duyacaklarına inandıkları değerleri aşıladıklarını iddia ederler. Dünya Değerler Araştırmasının (DDA) verilerine göre dindar **çocuk isterim** diyenlerin oranı *en çok yüzde 37,3 ile Türkiye'dir. En düşük oran ise yüzde 5,7 ile Özbekistan'dadır.* Onu yüzde 10.2 ile Kazakistan izlemektedir.

“Siz **kendinizi dindar bir kişi olarak görür müsünüz?**” sorusuna katılımcıların **büyük bir bölümü dindar olduğunu ifade etmiştir.** Örneğin Kırgızların yüzde 92,4'ü, Türklerin yüzde 83,4'ü, Kazakların yüzde 62,5'i, Rusların 61'i, Özbeklerin yüzde 52'si kendilerini dindar gördüklerini ifade etmişlerdir. **Kendilerinin dindar olmadığını söyleyenler en çok Azeriler (%72) arasındadır.** Öte yandan bu ülkede *kendilerini ateist olarak tanımlayanların oranı da çok düşüktür (%0,03).* **Materyalist 70 yıllık Sovyet yönetimine rağmen, sadece Rusların** yüzde 8,3'ü ve Kazakların % 6,3'ü kendilerine ateist olarak ifade etmektedirler.

İnsanların büyük bir bölümü Tanrı'ya inandığını belirtmekle beraber, hem Müslümanlığın hem de Hristiyanlığın temel ilkelerinden olan **cehennem inancı konusunda sonuçlar değişmektedir.** Örneğin *yüzde 90'ı Tanrı'ya inandığını söyleyen Kazakların sadece yüzde 57,9'ı cehenneme inandığını belirtmektedir.* Aynı şekilde hemen hemen tümü (%99,5) Tanrı'ya inandığını söyleyen Müslüman Azerilerin de sadece yüzde 79,2'ü cehenneme inandığını belirtmektedir. Benzer şekilde Rusların da sadece yüzde 52'si cehenneme inandığını belirtmektedir. Yüzde 2,4'lük bir gerileme olsa da sadece **Türklerin din anlayışı, kitabi din yorumuna uygun görülmektedir.** Özellikle *dinin anlamı konusunda Türkiye ile Türk dilli ülkeler arasında önemli bir ayrışma ortaya çıkmaktadır.* **Türklerin yüzde 64'ü için dinin anlamı, dini kurallara ve törenlere uymaktır.** Ancak hem Ruslar hem de Türkçe konuşan diğer ülkelerin insanları için, **dinin esas anlamı, insanlara iyilik yapmaktır.** Örneğin Kazakların yüzde 82,9'i, Rusların 81,0'i, Azerilerin 70,1'i, Özbeklerin 'in 67,4'i, Kırgızların 63'ü için, dinin esas anlamı dini kurallar ve törenlerden çok, iyilik yapmaktır. **“Din, esas olarak, öteki dünyaya mı yoksa yaşadığımız bu dünyaya mı anlam kazandırır?”** sorunda da *Türkiye, diğer ülkelerden çok belirgin olarak ayrışmaktadır.* **Türklerin dörtte üçü (%75,8) dinin öteki dünyaya anlam kazandırdığını düşünürken,** Kazakların yüzde 85,1'i, Özbeklerin 73,3'i, Kırgızların 68,5'i ve Azerilerin 61,6'i dinin esas olarak **yaşadığımız bu dünyaya anlam kazandırdığı** düşüncesindedir. Seküler düşüncenin önemli göstergelerinden birisi olan, **“Bilim ile din çelişirse, her zaman din doğrudur”** sorusuna en çok Türkler (%74.6) ve Kırgızlar (%70.2) katıldığını ifade etmektedir. Buna karşılık Azerilerin (%67,1), Kazakların (%73,8) ve Rusların (%72,4) büyük bir çoğunluğu bilim ile dinin çelişmesi halinde bilimin doğru olduğu görüşündedir.

Sonuç olarak, mevcut DDA datası, hepsi Müslüman olsa da Türk dili konuşan ülkelerin, yaşadıkları coğrafyaların, tarihsel deneyimlerinin ve bugünkü demografik yapılarının etkisiyle dini konudaki değerlerinin Türkiye'den önemli ölçüde farklılaştığını ortaya koymaktadır. Orta Asya'daki Türk dilli cumhuriyetler, Anadolu Türklerine göre İslam'ı çok daha sonra benimsemişlerdir. Bazı yazarların ifade ettikleri şekilde bölge insanı, İslam öncesi gelenekleri, İslami geleneklere eklemiştir. Yetmiş yıllık Sovyet deneyimi, hem Rusya'da hem de Türk dilli ülkelerde İslami gelenekleri çok büyük ölçüde zayıflatmıştır. Bugün Türk dilli ülkelerin tümü, Türkiye'den çok daha sekülerdir. Bu ülkelerde insanların çoğunluğu Tanrı'ya inandığını belirtmekle beraber, hem Müslümanlığın hem de Hristiyanlığın temel ilkelerinden olan cehennem inancına inananların sayısı oldukça gerilemektedir. DDA datası, gerek Müslümanlığın gerekse Hristiyanlığın, kutsal kitabına dayanarak yorumlanıp yaşanmasından çok, din anlayışının kültürel bir karakteristik taşıdığı görüşünü desteklemektedir. Bugün az sayıdaki kentli insan ibadethanelere gitmekle beraber Özbekistan ve Kırgızistan gibi ülkelerde insanlar, hayırseverlik, dayanışma, aileye ve büyüklere saygı gibi dini değerlerle gurur

Türkiye ile incelenen diğer Türk dilli ülkeler arasındaki en büyük farklılaşma, dinin anlamı konusunda kendini göstermektedir. Türkiye Türklerinin çoğunluğu, dinin anlamını, dini kurallara uymak olarak ifade ederlerken, diğerleri dinin esas anlamını, insanlara iyilik yapmak olarak ifade etmektedirler. Bunun yanında Türklerin çok büyük bir bölümü, dinin öteki dünyaya anlam kazandırdığını düşünürken, diğer Türk dilli ülkelerin büyük çoğunluğu, dinin yaşadığımız bu dünyaya anlam kazandırdığını iddia etmektedirler.

duydıklarını ifade etmektedirler. Nitekim Kazakistan istisna tutulursa, aile kurumu Türk dilli ülkelerde Rusya'ya göre daha güçlü durmaktadır.

Türkiye ile incelenen diğer Türk dilli ülkeler arasındaki en büyük farklılaşma, dinin anlamı konusunda kendini göstermektedir. Türkiye Türklerinin çoğunluğu, dinin anlamını, dini kurallara uymak olarak ifade ederlerken, diğerleri dinin esas anlamını, insanlara iyilik yapmak olarak ifade etmektedirler. Bunun yanında Türklerin çok büyük bir bölümü, dinin öteki dünyaya anlam kazandırdığını düşünürken, diğer Türk dilli ülkelerin büyük çoğunluğu, dinin yaşadığımız bu dünyaya anlam kazandırdığını iddia etmektedirler. Data, Orta Asya'daki Türk dilli ülkelerde yaşayan insanların dini yorumlama biçiminin, Türklerden çok, Rusların yorumuyla örtüştüğünü ortaya koymaktadır. Türklerin din anlayışları incelenen diğer ülkelere göre, çok daha fazla formel kurallara dayanmaktadır. Son dönemde Orta Asya ülkelerinde dini uyanışa vurgu yapan ve içinde radikal İslam kaygısı barındıran yorumlara sıkça rastlanmaktadır. Özellikle bölge dışındaki ülkelerin nüfus arayışlarının sonucu güçlenen köktenci İslamcı hareketlerin, etkilerini nereye kadar artıracaklarını, sadece bu toplumların mevcut değerlerine bakarak tahmin etmek kolay değildir. Ancak Türk dilli ülkelerde yaşayan insanların çoğunluğunun dini yorumlama biçimleri, diğer Müslüman ülkelerle karşılaştırılmayacak kadar esnek ve hoşgörülüdür. Bölge insanları için din, bir zorunlu uygulamalar ve kurallar bütünü olmaktan ziyade, bu hayata dair varoluşsal soruları cevaplayan, kültürel bir fenomendir.

Kaynakça

- Abazov, R., (2007); *Culture and Customs of the Central Asian Republics* London
- Aydingün, A., Tüfekçioğlu, H., (2012); *Avrasya'nın Merkezinden Dünya'ya Açılan Ülke: Kazakistan, Bağımsızlıklarının Yirminci Yılında Orta Asya Cumhuriyetleri Türk Dilli Halklar - Ankara.*
- Babich, I.L. (2008); *Islam and the legal system in the Northwestern Caucasus in Ethno-Nationalism, Islam and the State in the Caucasus Post-Soviet Disorder* Edited by Moshe Gammer, Routledge.
- Cummings, S., (2005); *Kazakhstan Power and The Elite*, By I.B.Tauris & Co Ltd
- Gullette, D. (2010); *The Genealogical Construction of the Kyrgyz Republic. Kinship, State and 'Tribalism' -BRILL.*
- Gürbüz, YE, (2012); *Demokrasi ve Otoriterlik Sarkacında:Kırgızistan, Bağımsızlıklarının Yirminci Yılında Orta Asya Cumhuriyetleri Türk Dilli Halklar - Ankara.*
- Kanra, B., (2009), *Democracy and Dialogue in Turkey: Deliberating in Divided Societies*, Ashgate Publishing Limited
- Khalid, A., (2007); *Islam after Communism Religion and Politics in Central Asia*, Berkeley: University of California Press;
- Liczek, I. & Wandel, J., (2009); *Internalization of universal norms A study of Gender Equality in Kyrgyzstan and Turkmenistan in The Politics of Transition in Central Asia and the Caucasus Enduring Legacies And Emerging Challenges* Edited by Amanda E. Wooden and Christoph H. Stefes
- Öniş, Z., (2001); *“Turkey and Post-Soviet States: Potential and Limits of Regional Power Influence”, Middle East Review of International Affairs*, Vol. 5, No.2, Summer.
- Rashid, A., (1994); *The Resurgence of Central Asia Islam or Nationalism?*, London: Zed Books, 1994, pp. 39-40.
- Spechler, MC., (2008); *The Political Economy of Reform in Central Asia Uzbekistan*, Louw, EM., *Everyday Islam in Post-Soviet Central Asia*, Routledge.
- Togan, I., (2012) *Bugünü Anlamak için Orta Asya Tarihine Bir Bakış, Bağımsızlıklarının Yirminci Yılında Orta Asya Cumhuriyetleri Türk Dilli Halklar - Ankara.*
- Tokluoğlu, C. (2012), *Azerbaycan, Bağımsızlıklarının Yirminci Yılında Orta Asya Cumhuriyetleri Türk Dilli Halklar - Ankara.*

“Birlikte Yaşama Kültürü” Geleceği İnşa Edecek Erdemlerdendir

Gerek hukukla ilgili makalelerimde ve köşe yazılarımda gerekse her yıl hukuk öğrencilerine verdiğim derslerde kürsüden insanlık tarihinin ortak tecrübeleriyle öğrenilmiş belirli ilkelerine vurgu yapmayı adet edinmişim. Bu ilkelerden bir kısmı, “birlikte yaşama kültürü”, “multikulturalizm” (çok kültürlülük) ve “çeşitlilik”, ayrımcılıkla mücadeledir.

Prof. Dr. Yücel OĞURLU

Hayvanların bile aynı ekolojik ortamda yan yana zararsızca yaşayabildiği bir dünyada insanların bunu başaramaması ne kadar da acı...

Bu başlıklar altında, 2005-2007 yıllarında Türkiye’de ve Rusya’da aynı başlıklar üzerine konferanslarım olmuştur. Kavramlaşmayan fikirlerin istenildiği kadar pratiği yapılınsın daha hızlıca unutulup gündem dışı kaldığı bilinir. Bu sebeple, pratiğin soyut kavram ve değerlere dönüşerek daha uzun süreli yaşama imkânı doğar.

Cehalet farklı olandan korkma ve onu yok etme içgüdüsünü körükliyor. Hâlbuki bilgelik ve erdem, farklılıklarla birlikte yan yana yaşamaya gönüllü olmayı veya en azından tahammül gösterebilmeyi gerektiriyor.

Hayvanların bile aynı ekolojik ortamda yan yana zararsızca yaşayabildiği bir dünyada insanların bunu başaramaması ne kadar da acı...

Farklılıklar dünyanın zenginliği ve çeşitliliğidir. Bütün dünyanın tek renk, tek dil ve bütün insanların robotlar kadar birbirlerine benzeyen seri üretim mamulleri olarak tek tipleşmiş olması, dünyayı ne kadar da sıkıcı bir mekâna çevirirdi. Allah, insanları ve bütün varlığı, farklı renk ve tonlarıyla “çokluk içinde birlik” kuralı ile yaratıp donatmış. Biz insanlar ise diğerinin farklılığını kendimiz için doğrudan bir tehdit görmeye hastalıklı bir yatınlık taşıyoruz.

Pratiğini, tarihi uygulamalarımızda ve başka ülkelerde de bulabileceğimiz bu ilkeler, özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası Avrupası’nda savaşın tahripkâr etkilerini görerek daha geniş bir alanda yan yana yaşamak üzere barış ve huzuru sağlamak üzere formüle edilmiştir.

İngiltere ve Rusya gibi imparatorluk geleneğine sahip olan farklı etnisite ve inançlardan gelen halkları kendi kültür havzasında toplayan ülkelerde bu pratik önem arz ediyor. Ayrımcılığın fiili görünümüleri olarak ortaya çıkan deri rengi, etnik farklılık, dil ve kültür farklılığı, cinsiyet, görünümü, kilo, boy, yaş vb. ayrımcılıkları AB müktesebatı çerçevesinde de önemli koruma alanı olarak yer tutuyor.

Yine imparatorluk geçmişi olan ve geniş coğrafi dağılım ve tarihi dolayısıyla Türkiye’de de farklı millet ve halkların yan yana yaşayabilmesinin

formül ve kuralları “Millet Esası” çerçevesinde oluşturulmuş ve pratiği uygulanmıştır. Geçmişteki bu uygulamaların, hataları ve sevapları olduğu söylenebilir. Ancak en azından, bu değerlerin farklı ad ve kalıplar içinde halk nezdinde bugün de devam edegeldiği görülmür. Kimisi imparatorluk bakiyesinin mirasından gelen kültüre, kimisi doğrudan İslam’a, kimisi ise diğer insani gerekçelere dayanarak insana, komşusuna, tanıdığına ve genel olarak insana engin bir müsamahayla yaklaşabilir. İnsan sadece insan olduğu için de değerlidir.

Daha 1970’lere kadar Türkiye’de insanlar birbirine baktıklarında Türkmen, Kürt, Arap, Laz, Çerkes vs. kökenden olduklarıyla yaklaşmıyorlardı. Bu kavramlar hemşerilikten öte bir anlam yüklenerek kullanılmıyordu. İnsanlar bu çeşitliliği, diğerlerinin memleketlerini ve kültürlerini ifade etmek üzere söylerken diğerleri tarafından da onların geldikleri coğrafyanın renkleri olarak görüyorlardı. Bu renklilik, bir ayrım veya önyargı sebebi değil, bir nevi güzellik ve çeşitlilik olarak kabul ediliyordu. Fakat zaman içerisinde dışardan ithal edilen yeni

analayışlar, hukukun yetersizliği, kışkırtmalar, yan yana kardeşçe duran bu farklılıklardan düşman kamplar çıkarmak için elinden geleni yaptı. Buna kesif cehalet de eklenince bu kamplaşma ve çatışmalar kendine zemin bulmaya başladı. Farklılıklar, 1980 öncesinde olduğu gibi, ideolojik kavgaya ve mezhep savaşına dönüştürülmeye çalışıldı. Türkiye, sağduyulu halkı ve devlet geleneği ile halkın irfan ve tecrübesi dolayısıyla şükür ki, Irak ya da Suriye örneği gibi, sonu gelmeyen derin bir iç savaşın içerisine girmedi.

Bugün Türkiye’nin güney sınırları uzun vadeli bir savaşın sancılarını en ağır şekliyle yaşıyor. **Atılan etnik ve mezhebi fitne tohumları komşuların birbirine kardeş, komşu veya vatandaşlık bağıyla müsamahayla bakmalarına fırsat vermiyor. Suriye’de ve Irak’ta halkı anlamaya çalışmayan, onun nabzını doğru tutamayan zamanlarının atanmış yöneticileri, dış müdahalelere zemin hazırlayacak şekilde ülkelerini etnik ve mezhebi savaşın ortasına atmış oldular. Bütünleştirici söylemler yerine keskin bir ayrılık dilini kullanırken kendi halklarının kanlarını dökmekte hiçbir beis görmediler.**

Irak gibi Arap, Türkmen, Kürt, Sünni ve Şiiiler olarak karışık evlilikler yaparak mutlu ve huzurlu ailelerin oluşturduğu bir ülkenin bile böyle kolaylıkla parça parça olup 35 yıldır bu halde olacağı kimin aklına gelirdi? Bölgesinde huzur adası olan Suriye halkının eşsiz Suriye mutfağından sonra nehir kıyısında her akşam nargilesini fukurdatan Suriye halkının bu hale düşeceği; yöneticilerin aklı dayalı bir sistem kurmak ve daha demokratik bir yapı oluşturmak yerine, dış müdahalelerle toplumun bu şekilde kamplara bölünüp parçalanacağı aklımıza gelir miydi?

Suriye’de Esed ailesinin baskısı, keyfi, hukuksuz ve dışlayıcı yönetimine rağmen halk bir şekilde yan yana yaşamının yollarını bulabiliyordu. Bunu savaş öncesi Suriye’sini bilen herkes ifade ediyor. Fakat ilk kan döküldüğü günden bu yana ne zaman sona ereceği bilinmeyen bir korku tüneline girilmiş oldu.

Yaklaşık 40 yıldır savaş ve sonrasında yaşanan iç savaşta etnik ve mezhep farklılıkları üzerinden birbirine kırdırılan Afgan halkının, geçmişteki bin yıllık tarihinde böyle bir kaos ve aşırılık yoktu. Herkesçe malum olduğu üzere, şiddet sarmalı içine düşen ülkelerde, savaş ortamında yetişen yeni nesillerin psikolojilerinin sağlıklı olması da beklenemez. Bu insanlar, yetiştikleri çevre dolayısıyla daha keskin, birbirine karşı tahammülsüz ve yok etme üzerine zihin ve hayatlarını kurgulamaktadırlar.

Kendi ülkemize dönecek olursak şiddete yönelmemek, kardeşçe yan yana yaşamaya açık olmak kaydıyla ülkenin bütün renklerinin birbirleriyle kucaklaşmasını sağlamak, onların geleceğe doğru yan yana yürümeleri için kardeşlik hukukunu geliştirecek adımlar atmaya başarmak ülkenin de bütün coğrafyanın da geleceğinin sigortasıdır. **Fay hatlarının diri tutulduğu ve yaraların sürekli kaşındığı ülkemizde birlikte yaşama kültürü, Türkiye’nin acil gündem maddeleri arasında yer almalı.**

Yan yana birlikte yaşamak için gereken uyum, sâbık dönemler yaratmadan, ülkenin problemlerini hepimizin ortak problemleri olarak kabul ederek suçlayıcı, keskin bir dil kullanmaktan kaçınarak ve karşılıklı önyargılarla mücadele ederek başarılabilir. Yücel Oğurlu, Perspektif Kodları-1, **Çınaraltı** Yayınları, 2017, s. 67-70.

Irak gibi Arap, Türkmen, Kürt, Sünni ve Şiiiler olarak karışık evlilikler yaparak mutlu ve huzurlu ailelerin oluşturduğu bir ülkenin bile böyle kolaylıkla parça parça olup 35 yıldır bu halde olacağı kimin aklına gelirdi?

“Daha 1970’lere kadar Türkiye’de insanlar birbirine baktıklarında Türkmen, Kürt, Arap, Laz, Çerkes vs. kökenden olduklarıyla yaklaşmıyorlardı. Bu kavramlar hemşerilikten öte bir anlam yüklenerek kullanılmıyordu. İnsanlar bu çeşitliliği, diğerlerinin memleketlerini ve kültürlerini ifade etmek üzere söylerken diğerleri tarafından da onların geldikleri coğrafyanın renkleri olarak görüyorlardı.**”**

Kaçırılmış Fırsatlar Ülkesi Türkiye

Devrim, bir toplumun yaşamında önemli işlevi olan kurumların ve kuralların hızlı ve geniş kapsamlı bir biçimde kökten değiştirilmesi ya da yenileştirilmesi, yeniden biçimlendirilmesi ya da belli bir alanda birdenbire gerçekleşen kökten değişiklik olarak tanımlanıyor. Üretim alanında şimdiye kadar biri tarım kesiminde üçü sanayi kesiminde olmak üzere 4 büyük devrim yaşandı.

Dr. Mahfi EĞİLMEZ

Endüstri 4.0; asıl olarak imalat sanayiinde bilgisayarlaşmanın en üst düzeye çıkarılması ve dolayısıyla üretimin yüksek teknolojiyle donatılmasını hedefleyen bir yaklaşım.

Günümüzden binlerce yıl önce insanın ilk kez yerleşik yaşama geçerek bitkileri ehlileştirmek suretiyle tarım yapmaya başlaması ve hayvanları evcilleştirerek hayvan yetiştirmeye başlaması ve neticesinde de zamanın büyük kentlerinin kurulması tarım devrimi olarak tanımlanmaktadır. İlk sanayi devrimi, endüstri 1.0, üretimin makineleşmesi ve elde edilen ürünlerin demiryolu ağlarıyla tüketim merkezlerine taşınmasıyla; endüstri 2.0, üretimin makineleşerek seri üretime geçilmesi ve üretilen malların demiryolunun yanı sıra karayolu ağıyla da tüketim merkezlerine ulaştırılmasıyla; endüstri 3.0, üretimde insan emeğinin en aza indirilmesi ve üretimin otomasyonu; endüstri 4.0 ise henüz nihayete ermedi ancak üretimin en üst düzey bilgisayar teknolojisi ile donatılmasıyla kişiye özel -esnek-, seri ve insan emeğinin en az seviyede kullanıldığı üretim sistemlerinin kurulmasıyla ortaya çıktı.

Bu devrimler incelendiğinde iki durum dikkat çekiyor: (1) Devrimler arasındaki süreler kısalmaya başladı. Tarım devrimi ile ilk sanayi devrimi arasında yaklaşık 12 bin yıl süre geçti. Endüstri devrimleri arasındaki süreler 100 yılın altına indi. Endüstri 3.0 ile 4.0 arasında geçen zaman 70 yıldır. (2) İnsan emeğine ihtiyaç azalmaya yöneldi. Her bir sanayi devrimi bir önceki üretim sistemine göre insan emeğine olan ihtiyacın daha da azalmasını sağladı.

Yaşanan bu devrimlerin etkisiyle şekillenen dün-

ya yeni bir endüstri devriminin eşiğinde. Bugün, Hannover 2011 Fuarı'nda Almanların ortaya attığı Endüstri 4.0 deyiimiyle tanımlanan yeni bir sanayi devrimini konuşuyor. Endüstri 4.0; asıl olarak imalat sanayiinde bilgisayarlaşmanın en üst düzeye çıkarılması ve dolayısıyla üretimin yüksek teknolojiyle donatılmasını hedefleyen bir yaklaşım. Burada üç temel amaç güdüyor: (1) Üretimde insan emeğinin en aza indirilmesi ve bu yolla üretimdeki hataların ortadan kaldırılması. (2) Üretim en üst düzeyde esnekliğe kavuşturulması ve bu yolla tüketiciye özel ürün yapabilmek imkânının elde edilmesi. (3) Üretim hızlandırılması.

Sermaye hareketlerinin serbest olduğu, üretimin kolay bir şekilde yer değiştirebildiği küreselleşmiş bir dünya ekonomisinde endüstri 4.0 devrimin yaşanması hem yeni sorunlar hem de yeni fırsatlar ortaya çıkaracaktır. Türkiye'nin bu yeni devrime uygun politikalar izlemesi, yapısal değişikliklerini tamamlaması gelecek açısından çok önemlidir.

Bugün Türkiye'nin Endüstri 2.0 ile 3.0 arasında bir yerde olduğu kabul ediliyor. Sanayi devrimini sonradan yakalamış olmak bugün için büyük bir kayıp değil. Buna karşılık Endüstri 4.0 diye adlandırılan yeni devrimi kaçıranın maliyeti çok yüksek olacak gibi görünüyor. Endüstri 4.0 eşiğinde Türkiye'nin iki seçenek var. (1) Endüstri 4.0 uygulamasının gerektirdiği robotları yapmak. (2) Yapılmış robotları satın alıp üretimi bunlarla yapmak.

Türkiye için ikinci seçenek geçerli gibi görünmektedir. Yani, Türkiye, Almanya'da veya ABD'de ya da bir başka ülkede yapılmış olan robotları ve dijital makineleri satın alıp üretim tesislerine monte edecek, bunların çalışma programlarını (software) da satın alacak, bu programlarla o robotların çalışmasını sağlayarak üretim yapacak ve ürettiği ürünleri satacak. Yani Türkiye açısından Endüstri 4.0, bu devrimin gerektirdiği makine, robot vb gibi araçları veya bunların çalıştırılmasına yarayan programları yapmak değil, bunları satın alıp kullanarak gerekli üretimi yapmak olacak. Kuşkusuz asıl parayı o makine ve robotları yapanlarla o programları yazanlar kazanacak. Bu makineleri, robotları ve programları alıp üretimi bu yöne kaydırmayı başaranlar da kazanacak. Çünkü anlaşılacak ki bir süre sonra bu yeni sanayiyle üretim yapan birimlerle eski sanayiyle üretim yapan birimler arasındaki fark terziyle konfeksiyon arasındaki fark gibi olacak.

Türkiye'nin, bu devrimin yaratacağı tsunamiye hazırlanması gerekiyor. Bu açıdan birkaç önemli noktayı sıralayalım: (1) Sanayi odalarının önderliğinde yüksek kalitede eleman yetiştiren bilim liseleri kurulması gerekiyor. Bu liselerde öğrenciler bir yandan bu yeni sanayiye, bir yandan da onun gerektireceği programları kullanmaya uyum gösterecek şekilde yetiştirilmeli. Türkiye'nin artık vakıf üniversiteleri yerine vakıf bilim liselerini kurması, devletin bunları teşvik etmesi gerekiyor. Bu okullarda üniversitelerin teknik alanlarında ders veren hocaların ders vermesi gerekiyor. Devlet, bu okullarda okuyacak öğrencilere burs vererek bu okullara kaydolmayı mutlaka teşvik etmeli. (2) Üniversitelerde bilim dallarına dönüş yapılmalı. İktisadi idari bilimler fakültelerinde kontenjanlar hızla düşürülmeli. Çünkü bu bölümlerden mezun olanlara duyulacak ihtiyaç bu yeni devrimle hızla azalacak. Yeni düzende muhasebecilik, insan kaynakları uzmanlığı, işletmecilik gibi mesleklerin çoğu büyük ölçüde bilgisayar programları yoluyla yapılacak. Türkiye, bu bölümlerden bu kadar çok sayıda öğrenci mezun etmeye devam ederse bu mezunlar çalışacak iş bulmakta giderek daha fazla zorlanacaklar. (3) Endüstri 4.0,

aksine bütün iddialara karşın işsizliği arttıracak bir devrim. Robotlarla çalışan üretim birimlerinde mavi yakalılara ihtiyaç azalacak. Bu yeni oluşumda ancak program yazabilen, robotları ve makineleri yapabilen insanlarla programları kullanabilen insanlara yer olacak. Diğerleri sanayiden hizmetlere kaymak durumunda kalacak. O nedenle bu büyük dalgayı karşılayabilmek için geleceğin toplumuna yönelik eğitim değişikliğine gidilmesi gerekiyor. (4) Endüstri 4.0'a geçişle birlikte ortaya çıkacak işsizliği azaltabilmek için tarım ve hayvancılık politikalarını, bu alanlarda üretimi ve verimliliği arttıracak biçimde ele almak gerekiyor. Esasen o alanlarda da genetik biliminin gelişmesi ve uygulanması sonucu birçok devrim peş peşe geliyor. Yani yalnızca sanayi devrimi değil tarım ve hayvancılık devrimi de güncelleniyor. Tarım ve hayvancılık alanında Türkiye bırakın ileri gitmeyi geri gitmiş bulunuyor. Endüstri 4.0'ın yaratacağı işsizliği azaltmak ve yeni tarım ve hayvancılık devrimine ayak uydurabilmek için bugünden tarım politikasını baştan aşağıya yeniden ele almak gerekiyor. (5) Bütün bunları yapabilmek için inşaatı bırakıp çevreye bakmak gerekiyor.

Türkiye'nin bir kez daha sanayi devrimini kaçırmamak ve onun etkilerinden olumsuz olarak etkilenmemek için eğitimde mutlak surette bilime yönelik reforma gitmesi şart. Bugün için Türkiye'nin önündeki en önemli yapısal reform olarak bu değişim uzanıyor. Türkiye; **sorgulayan, araştıran, analiz yapabilen** bir kuşak yetiştirmek için yeterince geç kaldı. Bundan sonra kaybedilecek tek bir saniye bile yok.

Sermaye hareketlerinin serbest olduğu, üretimin kolay bir şekilde yer değiştirebildiği küreselleşmiş bir dünya ekonomisinde endüstri 4.0 devrimin yaşanması hem yeni sorunlar hem de yeni fırsatlar ortaya çıkaracaktır. Türkiye'nin bu yeni devrime uygun politikalar izlemesi, yapısal değişikliklerini tamamlaması gelecek açısından çok önemlidir.

ABD-Çin Arasındaki İlişkilerin Genel Görünümü

Son dönemde dünya gündeminde belki de en fazla merak edilen hususların başında, hiç kuşkusuz ABD ile Çin arasındaki ilişkilerin bundan sonra nasıl seyredeceğine dairdir. Günümüzde dünya genelinde birçok ülke ile ticari ilişki kurmuş olan Çin, bu sayede dünyadaki birçok ülke ile karşılıklı bir bağımlılık ilişkisi kurmuş ve bu da yerine (realist bakışa) göre bir tehdit veya (liberal bakışa göre) bir fırsat olarak görülmüştür.

Yıldırım DENİZ

1976'da Mao'nun ölümünün ardından yaşanan kısa süreli bir güç mücadelesinin ardından ülke yönetimine geçen Deng Xiaoping önderliğinde ülkenin ekonomik sisteminin baştan aşağıya yeniden düzenlenmesi, ülke tarihinde bir dönüm noktası olmuştur.

Soğuk Savaş döneminde ABD Çin'i, SSCB'nin yanında doğrudan bir tehdit olarak görmüştür. Soğuk Savaş sonrası dönemin ilk on yılında ABD, yönünü Ortadoğu bölgesine çevirerek, yine Çin'i bir tehdit olarak görmemişse de, 2000'li yıllardan itibaren Çin'in kaydettiği muazzam ekonomik büyüme karşısında ister istemez dikkatini bu bölgeye yöneltmek zorunda hissetmiştir.

Günümüzde başta ABD'li olmak üzere birçok ülkeye ait markanın üretim üssü olan Çin, aslında tarih boyunca dünyanın en önemli üretim merkezlerinden bir tanesi olmuştur. 18. yüzyıla kadar dünya GSYH'nin %23,1'ini tek başına gerçekleştiren Çin, 1820 yılına gelindiğinde bu oranı % 32,4'e çıkarmış, ancak bu dönemde Avrupa'da gerçekleştirilen Sanayi Devrimi'ni yakalamayı başaramayınca sonraki yüzyılda bu oran hızlı bir şekilde düşüşe geçmiştir. Öyle ki 1890'da % 13,2, 1952'de % 5,2 ve en dip nokta olarak da 1978 yılında % 5 seviyesine kadar gerilemiştir.

1976'da Mao'nun ölümünün ardından yaşanan kısa süreli bir güç mücadelesinin ardından ülke yönetimine geçen Deng Xiaoping önderliğinde ülkenin ekonomik sisteminin baştan aşağıya yeniden düzenlenmesi, ülke tarihinde bir dönüm noktası olmuştur. Bundan sonraki dönemde ülke ekonomisi hızlı bir şekilde toparlanmış, dışa açılmış ve gelinen noktada ülke dünyanın en önemli üretim merkezi haline gelmiştir. 1995'e gelindiğinde dünya GSYH'nin % 10,9'u ve 2001 yılına gelindiğinde ise % 12,1'i Çin tarafından gerçekleştirilmektedir.

1.371 milyarlık nüfusu ve 10.866 trilyon dolarlık

GSMH rakamı ile Çin, bugün ABD'den sonraki en büyük ekonomi. Son 25 yıldır sürekli büyüyen Çin, en son 2015'te 6,9 oranında büyüme kaydetti. 2012 yılında ABD'yi geçerek dünyanın en çok ithalat ve ihracat yapan, yani en çok ticaret yapan ülkesi olan Çin, bugün dünyanın birçok ülkesinin en büyük ticaret ortağıdır. Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konferansı – UNCTAD'ın yayınladığı dünya ticaretindeki pazar payı verilerine göre 1968'de ABD'nin ulaştığı en üst seviyenin üzerine % 13,8'lik bir oranla ulaşmayı başarmıştır.

1980'li yıllardan bu yana yıllık ortalama % 10 civarında büyüme gerçekleştiren Çin, günümüzde dünyanın ABD'den sonraki en büyük ikinci ekonomisi haline gelmiştir. Ekonomi uzmanlarının öngörülerine göre, Çin'in yıllık ortalama büyüme hızı % 6 olarak gerçekleşirse –ki yaklaşık son 25 yıldır % 6,9'un altına hiç düşmemiştir–, Çin 2020 yılına kadar ABD ekonomisini geçerek dünyanın en büyük ekonomisi olacaktır.

Çin, özellikle 1990'lı yıllardan itibaren ekonomik olarak hızla büyürken, bu büyüme oranlarına kıyasla, askeri alana daha az yatırım yapmıştır. Çin'in askeri açıdan stratejisini, ülkenin ekonomik açıdan bugünlere gelmesinde son derece büyük bir payı olan Deng Xiaoping'in şu ifadesi en güzel şekilde ifade etmektedir: *"Sakince izle, reaksiyon için hazırlıklı ol, sıkı dur, kabiliyetlerini sakla, zamanı iyi kullan, asla lider olmayı deneme ve başarmak için yeterli ol."*

1990'lı yıllara kadar ekonomik ve siyasi entegrasyon, ardından da 2000'li yıllara kadar olan dönem-

de de ekonomik büyüme parolalarıyla hareket eden Çin, son dönemde daha aktif bir dış politika ve silahlanma çabası içerisine girmiştir.

Özellikle 2012 yılında iktidara gelen Xi Jinping'in "Asya'nın güvenliği Asya tarafından korunmalıdır." sözü, Çin'in bundan sonra izleyeceği politikaları da anlatmaktadır. Sözgelimi bu dönemde Çin ekonomik büyümenin yanında askeri harcamalarını da yavaş yavaş artırmıştır. 1990 yılında Çin'in askeri harcamaları yalnızca 17 milyar dolarken, bu rakam ABD'de 503 milyar dolardır. Bu rakamlar 2015 yılına gelindiğinde ABD'de 595 milyar dolar, Çin'de ise 215 milyar dolar olmuştur. Yani 1990 yılında aradaki oran yaklaşık 30 kat iken, bugün bu oran yaklaşık 3 kate inmiştir.

Özellikle 2000 yılından itibaren ekonomik gelişiminin yanında askeri alanda da kendisini geliştiren Çin, bu dönemde uçak gemisini yapmış, uzay çalışmalarını ve füze teknolojisini geliştirmiş, dördüncü nesil nükleer santral projesini başlatmış

ve bunlar gibi daha birçok önemli adım atmıştır. Ancak Çin bunları yaparken ABD'nin aksine gündemden uzak durarak, sessiz sedasız bir şekilde bu adımları atmış, dikkatleri üzerine fazla çekmemeye çalışmıştır.

Son yıllarda ŞİÖ (Şangay İşbirliği Örgütü) ve BRICS gibi yapılarla birlikte hareket eden Çin, kendi ulusal güvenliğini etkilemeyen konularda doğru- dan ABD'nin karşısına çıkmamaktadır. Ancak ABD'nin kurduğu ekonomik düzene bir alternatif olabilecek yeni kurumlar kurma konusunda son derece aktiftir. BRICS ülkeleri ile birlikte kurulmasına öncülük ettiği Yeni Kalkınma Bankası (New Development Bank) ve Rezerv Fonu (Contingent Reserve Arrangement) gibi kurumlar, bu açıdan değerlendirilmelidir.

Çin'in stratejisini Deng Xiaoping şu şekilde ifade etmektedir: "Sakince izle, reaksiyon için hazırlıklı ol, sıkı dur, kabiliyetlerini sakla, zamanı iyi kullan, asla lider olmayı deneme ve başarmak için yeterli ol."

TESAM SOSYAL BİLİMLER SEMPOZYUMU

26 - 27 Ekim 2016
Uludağ Üniversitesi
Mete Cengiz Kültür Merkezi
BURSA

EKONOMİK, SİYASAL ve SOSYAL BOYUTLARI ile GÖÇ

TESAM'ın Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ile ortaklaşa düzenlediği "Ekonomik, Siyasal ve Sosyal Boyutları ile Göç" başlıklı sempozyumu, Uludağ Üniversitesi Mete Cengiz Kültür Merkezi Büyük Salonu'nda gerçekleştirilen açılış töreni ile başladı. Açılışta TESAM ve TESİAD Genel Başkanı M. İlyas Bozkurt, Bursa Vali

Yrd İbrahim Avcı, Uludağ Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Yusuf Ulçay, Uludağ Üniversitesi Rektör Yrd Prof. Dr. Mehmet Yüce, Bursa Büyükşehir Belediye Başk. Vk. Şükrü Köse, Nilüfer Belediye Bşk. Vk. Vedat Müftüoğlu, Osmangazi Belediye Bşk. Vk. Halil Döner de hazır bulundu... Alanlarında uzman 40 akademisyen bildirimlerini sundu.

TESAM II. ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ

Quo Vadis Türkiye? MEDENİYETLER DÜZEYİNDE EKONOMİK, SİYASAL, SOSYAL ve GÜVENLİK BOYUTLARI ile TÜRKİYE'NİN GELECEKTEKİ KONUMU

TESAM'ın Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ile ortaklaşa düzenlediği "Ekonomik, Siyasal ve Sosyal Boyutları ile Göç" başlıklı sempozyumu, Uludağ Üniversitesi Mete Cengiz Kültür Merkezi Büyük Salonu'nda gerçekleştirilen açılış töreni ile başladı. Açılışta TESAM ve TESİAD Genel Başkanı M. İlyas Bozkurt, Bursa Vali

Yrd İbrahim Avcı, Uludağ Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Yusuf Ulçay, Uludağ Üniversitesi Rektör Yrd Prof. Dr. Mehmet Yüce, Bursa Büyükşehir Belediye Başkan. Vk. Şükrü Köse, Nilüfer Belediye Bşk. Vk. Vedat Müftüoğlu, Osmangazi Belediye Bşk. Vk. Halil Döner de hazır bulundu... Alanlarında uzman 40 akademisyen bildirimlerini sundu.

TESAM III. ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ

TÜRKİYE - TÜRK DÜNYASI İLİŞKİLERİNİN Dünü, Bugünü ve Yarını

TESAM'ın Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ile ortaklaşa düzenlediği "Ekonomik, Siyasal ve Sosyal Boyutları ile Göç" başlıklı sempozyumu, Uludağ Üniversitesi Mete Cengiz Kültür Merkezi Büyük Salonu'nda gerçekleştirilen açılış töreni ile başladı. Açılışta TESAM ve TESİAD Genel Başkanı M. İlyas Bozkurt, Bursa Vali

Yrd İbrahim Avcı, Uludağ Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Yusuf Ulçay, Uludağ Üniversitesi Rektör Yrd Prof. Dr. Mehmet Yüce, Bursa Büyükşehir Belediye Başk. Vk. Şükrü Köse, Nilüfer Belediye Bşk. Vk. Vedat Müftüoğlu, Osmangazi Belediye Bşk. Vk. Halil Döner de hazır bulundu... Alanlarında uzman 40 akademisyen bildirimlerini sundu.

Türkiye – Türk Dünyası İlişkileri Çalıştayı

TESAM'ın Türkiye – Türk Dünyası İlişkilerinde yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri başlıklı çalıştayı III. TESAM Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi'nin 1. günü akşamında gerçekleştirildi.

Toplantıya TESAM Başkanı M.İlyas BOZKURT, TESAM Yüksek İstişare Heyeti Başkanı Prof. Dr. Hasan KÖNİ, TESAM Türk Dünyasından Sorumlu Yüksek İstişare Heyeti Üyesi Prof. Dr. İlyas TOPSAKAL ve Türk Dünyası alanında uzman akademisyenler katıldı.

Toplantıda Türkiye-Türk Dünyası ilişkilerinde yaşanan güncel sorunlar masaya yatırıldı. Ticari ve ekonomik konuların yanı sıra eğitim ve kültürel birliğin de ilişkilerin geliştirilmesinde önemli rolü olduğu vurgulandı. Hazırlanan Çalıştay Raporu TESAM'ın internet sitesinde yayımlandı.

Türkiye – Türk Dünyası İlişkileri

TESAM Ankara Akademi Okulu'na TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı Prof. Dr. Fırat PURTAŞ konuk oldu.

Ankara'da düzenlenen TESAM AKADEMİ OKULU'nun konuğu Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Görevlisi ve aynı zamanda TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı Prof. Dr. Fırat PURTAŞ oldu. Prof. Dr. PURTAŞ konuşmasında "Türkiye – Türk Dünyası İlişkileri" üzerine bir sunum yaptı. Prof. Dr. PURTAŞ konuşmasının başında Türkiye'nin, 1990'lardan itibaren bağımsızlıklarını kazanmış olan Orta Asya Türk Cumhuriyetleri ile ilişkilerinin tarihsel süreç içerisinde nasıl geliştiğini anlatarak başladı.

Konuşmasının devamında Türkiye'nin Türk Dünyası ile olan ilişkilerini daha da güçlendirmesi gerektiğini vurgulayan Prof. Dr. PURTAŞ şunları aktardı: "Türkiye de ve diğer Türk Cumhuriyetler de tek başlarına mevcut küresel meydan okumalarla baş edemeyeceklerinin farkındalar. Bunun için kendi aralarında dayanışmayı güçlendirmek için önemli adımlar atılıyor. Mesela Mart ayı içerisinde beş Orta Asya Cumhuriyeti lideri Astana'da zirve yapacaklar. Yeniden Orta Asya devletleri arasındaki etkileşimi, alışverişini ve birlikteliği güçlendirmeye yönelik adımlar atılıyor."

Türkiye'nin Geleceğinde Gençliğin Rolü

TESAM AKADEMİ OKULU'na Uludağ Üniversitesi İşletme Bölümü Muhasebe – Finansman Anabilim Dalı Öğretim Üyesi Yrd. Doç. Dr. Fikri PALA konuk oldu.

Konuşmasında Sayın Pala, "Türkiye'nin Geleceğinde Gençliğin Rolü" üzerine bir sunum yaptı. Gençliğin önemine vurgu yapan Sayın Pala, İslam âleminin gözünün Türkiye'de olduğunu ancak Türk gençlerinin kendilerini yetiştirmeleri gerektiğini vurguladı. Sayın Pala, "Ecdadımız yıllarca Dünya'ya adaletle hükmetti, her bir bireyin inancını özgürce yaşaması için gayret gösterdi. İşte bu adalet ve fikir özgürlüğü bilinciyle hareket etmeliyiz ve kendinizi yetiştirirken de geçmişimizden

kopmadan bizi biz yapan değerlerden vazgeçmeden kendimizi geleceğe hazırlamalıyız." dedi. Sayın Pala konuşmasında bürokrasi vesayetinin tesir etmediği gençliğin ufkunun daha geniş olduğunu vurguladı. Güçlü olanın her zaman haklı sayıldığını, bu yüzden de güçlü bir millet ve devlete ihtiyacımız olduğunu vurgulayan Sayın Pala, Türkiye'de herkesin görüşüne saygı duyarak ve farklılıklarımızın zenginlik olduğunun bilincine vararak yaşamak zorunda olduğumuzu söyledi.

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi 70 Yaşında!

TESAM İstanbul Akademi Okulu'na Prof. Dr. Hasan KÖNİ ve Prof. Dr. Osman CAN konuk oldular

İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi 70 Yaşında! başlığı ile TESAM Hukuk Kürsüsü tarafından İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde düzenlenen Akademi Okulu'nun konuğu TESAM Yüksek İstişare Heyeti Başkanı Prof. Dr. Hasan KÖNİ ve Anayasa Mahkemesi Eski Raportörü Prof. Dr. Osman CAN oldu.

Program farklı üniversitelerin hukuk fakültelerinden yoğun öğrenci katılımı ile gerçekleşti. Prof. Dr. Hasan KÖNİ İHEB'in uluslararası hukuktaki yeri ve yapım sürecine değinirken Prof. Dr. Osman CAN ise İHEB'in anayasa yapım sürecindeki rolü ve devletleri bağlayıcı yönünün iç hukuka etkilerinden bahsetti.

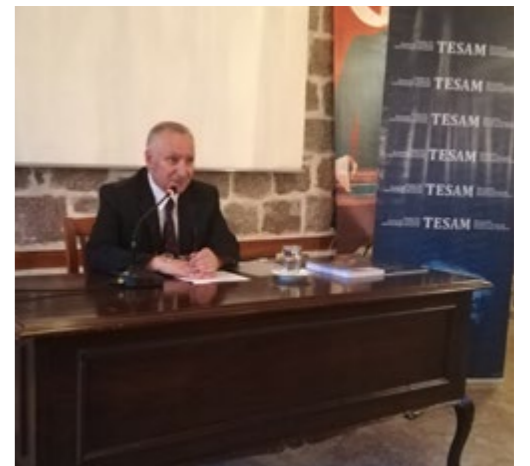
Türkiye – İran İlişkileri

TESAM Ankara Akademi Okulu'na Gazi Üniversitesi'nden Prof. Dr. Haydar ÇAKMAK konuk oldu.

Ankara'da düzenlenen TESAM DIŞ POLİTİKA AKADEMİSİ'nin konuğu Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü Öğretim Görevlisi Prof. Dr. Haydar ÇAKMAK oldu. Prof. Dr. ÇAKMAK konuşmasında "Türkiye – İran İlişkileri" üzerine bir sunum yaptı. Prof. Dr. ÇAKMAK konuşmasına Türkiye'nin, Osmanlı'dan günümüze kadar İran ile ilişkilerinin tarihçesini anlatarak başladı. Nüfusunun % 40'ının Fars olmadığını altını çizen Prof. Dr. ÇAKMAK, aynı durumun Türkiye için geçerli olması durumunda ülke olarak çok büyük sıkıntı yaşayabileceğimizin altını çizdi. Konuşmasının devamında İran'ın devlet yapısından bahseden Prof. Dr. ÇAKMAK, bölgedeki diğer ülkelerden farklı olarak

İran'ın devlet yapısının çok sağlam olduğunu ve ülke yönetimindeki isimlerin her dönemde birlik içinde ortak bir şekilde hareket ettiğini anlattı. Konuşmasının sonunda öğrencilerin sorularını yanıtlayan Prof. Dr. ÇAKMAK, Türk Birliği konusunda kendisine sorulan bir soruya şöyle cevap verdi: "İngilizler dünyada İngilizce konuşan ülkelere bira raya getirdi ve Commonwealth'i kurdu. Fransızlar Frankofoni'yi, Ruslar Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra Rusya Federasyonu'nu ve İran da Farsça konuşan milletler birliğini kurdu. Bunlar milliyetçilik olarak kabul edilmez ve kimse bunları engellemeye çalışmaz. Ancak Türkler bir birlik kurmak istese, tüm dünya buna engel olur!"

TESAM Ekonomi Akademisi

TESAM Türkiye Ekonomik, Siyasal ve Stratejik Araştırmalar Merkezi, EKONOMİ AKADEMİSİ ile birlikte Bursa'da bir ilke imza attı.

TESAM Başkanı İlyas Bozkurt'un "İdeali ve vizyonu olan gençlere yapılan yatırım ülkemizin geleceğine yön verecektir." prensibiyle yola çıkan TESAM, genç ekonomist adaylarıyla EKONOMİ AKADEMİSİ düzenledi.

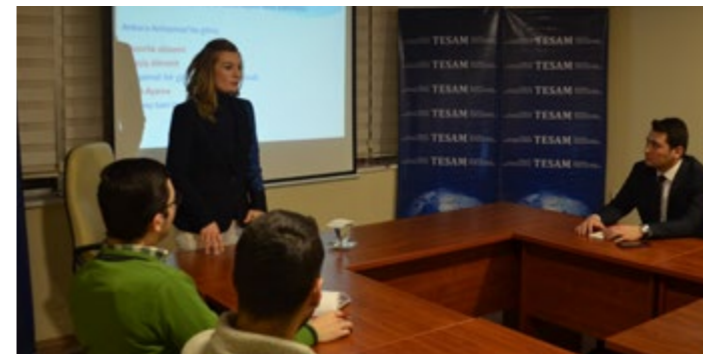
Bursa Uludağ Üniversitesi ve Bursa Teknik Üniversitesi'nden lisans ve lisansüstü öğrencilerinin katılımı ile gerçekleştirilen Ekonomi Akademisi'nde, bir ay süren eğitim süresince Türkiye ekonomisi sekiz farklı açıdan öğrencilerle birlikte ele alındı.

TESAM Ekonomi Akademisi'ne Türkiye'nin önde gelen ekonomi uzmanlarından Prof. Dr. Mehmet Yüce, Prof. Dr. Veynel Bozkurt, Doç. Dr. Sema Çınar Ay, Doç. Dr. Hilal Yıldırım Keser Dr. Öğr. Üyesi

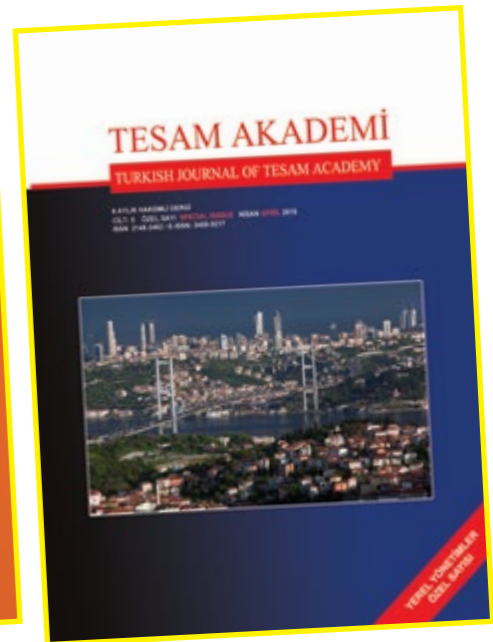
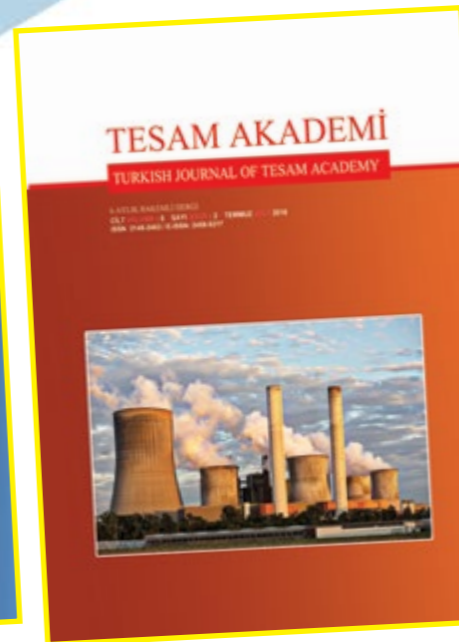
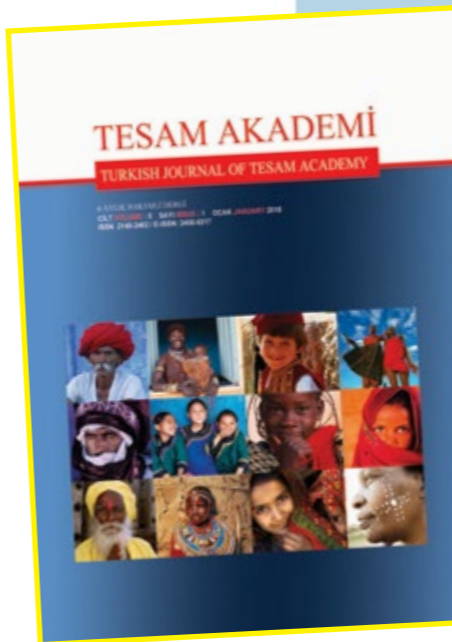
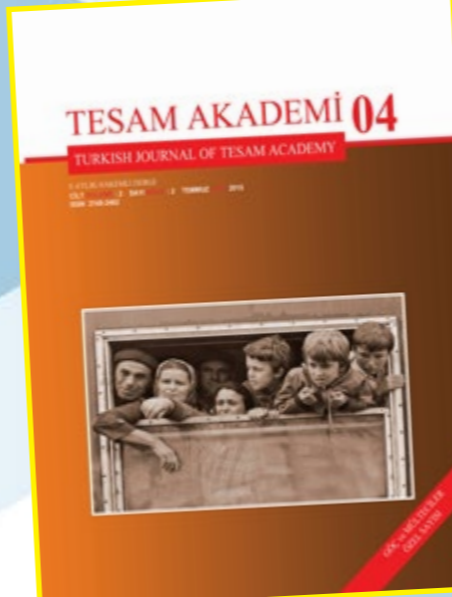
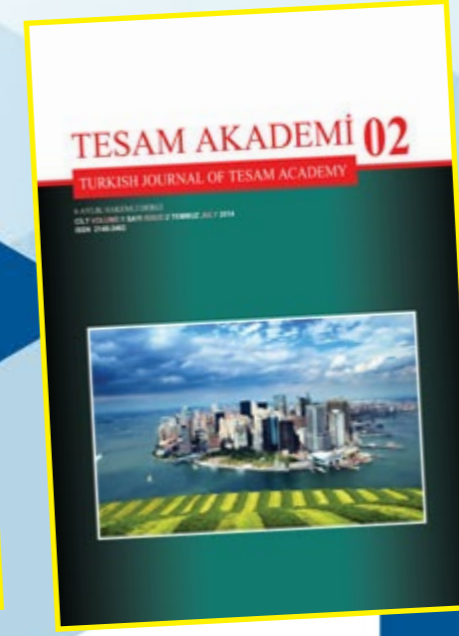
Derya Hekim Yılmaz, Dr. Öğr. Üyesi Filiz Eryılmaz ve Webtures CEO ve kurucusu Kaan Gülten konuşmacı olarak katıldı.

Ekonomi Akademisi'nde Türkiye ekonomik yapısının sosyolojik değerlendirilmesi, Türkiye'nin Türk Dünyası ile dış ticaretinin analizi ve potansiyel pazar oluşturan ülkeler, Türkiye'de döviz kurunu etkileyen faktörler, Türkiye'nin AB süreci ve Avrupa Birliği'ne Entegrasyonu, Türkiye'nin Avrupa ülkeleri ile olan ticaretinin analizi, Türkiye'nin lojistik ağı ve gelecek projeksiyonu, e-ticaret ve ekonomiye etkisi, Türkiye'de krizler, Türkiye ekonomisinde yapısal reformlar üzerinde duruldu.

Programın sonunda programa katılan öğrencilere TESAM Genel Koordinatörü Yıldırım Deniz sertifikaları verildi.

GAZETE TARİH: 21 EKİM 2018 SAYFA: 1-11

TÜRK DÜNYASI İÇİN TERCİH ZAMANI

SÖZ SAHİBİ OLMAK MI, YOKSA PARÇALANMAK MI?

Türk dünyası için TESAM 3. Sosyal Bilimler Kongresi'nde konuşan Başbakan Yardımcısı Prof. Dr. Mehmet Vural, "Biz tercih yapmalıyız. Ya dünya birliğiyle birleşmeli ya da parçalanmalıyız" dedi.

BARIŞ ORTAMI DEVAM ETMELİ

Balkanlarda gerginlikler devam ediyor. Barış ortamının devam etmesi gerekiyor. Balkanlar, Türkiye için önemli bir bölge. Barış ortamının devam etmesi gerekiyor.

BALKANLARDA GÖREVEYİZ

Türkiye Balkanlar için aktif rol oynuyor. Bölgedeki gerginlikleri yatıştırmaya çalışıyoruz. Barış ortamının devam etmesi gerekiyor.

TESAM'la sesimizi duyurmak istiyoruz

TESAM, Türkiye'nin ekonomik, sosyal ve stratejik konularını gündeme taşıyor. Sesimizi duyurmak istiyoruz.

'TÜRK' KİMLİĞİNE SOVYET ENGELİ!

'Türk' kimliğine Sovyet engeli var. Türkiye'nin kimliğini korumak gerekiyor. Sovyetler Birliği'nin etkisiz hale gelmesi gerekiyor.

Kendimizi Türkiye'nin sorunlarına adadık

TESAM üyeleri, Türkiye'nin sorunlarına adanmış. Kendilerini Türkiye'nin sorunlarına adadılar.

YeniDönem TARİH: 5 KASIM 2017 SAYFA: 6

TÜRKİYE'NİN GELECEĞİ MASAYA YATIRILDI

Ana başlığı "Quo Vadis Türkiye? (Türkiye nereye gidiyor?) olan II. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ'NE TESAM öncülüğünde, 50'nin üzerinde akademisyenin katılımıyla, 12 gün oturma şeklinde, Sayın salonunda eş zamanlı sunumlar halinde, Bursa'da, Mete Cengiz Kültür Merkezi'nde gerçekleştirildi.

"TÜRKİYE'NİN GELECEĞİNDE DİN'İN YERİ"

Prof. Dr. Hasan Kızılcı, "Türkiye'nin geleceğinde dinin yeri" hakkında konuştu. Din, Türkiye'nin geleceğinde önemli bir rol oynuyor.

"TÜRKİYE - AVRASYA İLİŞKİLERİNİN GELECEĞİ"

Prof. Dr. Mehmet Vural, "Türkiye - Avrasya ilişkilerinin geleceği" hakkında konuştu. Türkiye, Avrasya ile ilişkilerini güçlendirmeli.

"TÜRKİYE'NİN GELECEĞİNDE DİN'İN YERİ"

Prof. Dr. Mehmet Vural, "Türkiye'nin geleceğinde dinin yeri" hakkında konuştu. Din, Türkiye'nin geleceğinde önemli bir rol oynuyor.

BURSA HABER TARİH: 18 EKİM 2018 SAYFA: 1-11

'Türk Dünyası tercih yapmalı'

Türk dünyası için TESAM 3. Sosyal Bilimler Kongresi'nde konuşan Başbakan Yardımcısı Prof. Dr. Mehmet Vural, "Biz tercih yapmalıyız. Ya dünya birliğiyle birleşmeli ya da parçalanmalıyız" dedi.

Bozkurt: Birleşecek miyiz, yoksa bölünecek miyiz

Bozkurt, "Birleşecek miyiz, yoksa bölünecek miyiz" hakkında konuştu. Türkiye'nin birliği için çalışmalıyız.

'TÜRK DÜNYASI İÇİN TERCİH ZAMANI'

Türk dünyası için TESAM 3. Sosyal Bilimler Kongresi'nde konuşan Başbakan Yardımcısı Prof. Dr. Mehmet Vural, "Biz tercih yapmalıyız. Ya dünya birliğiyle birleşmeli ya da parçalanmalıyız" dedi.

BURSA HAYAT TARİH: 5 KASIM 2017 SAYFA: 10

TÜRKİYE'NİN GELECEĞİ MASAYA YATIRILDI

Ana başlığı "Quo Vadis Türkiye? (Türkiye nereye gidiyor?) olan II. Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi, ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ'NE TESAM öncülüğünde, 50'nin üzerinde akademisyenin katılımıyla, 12 gün oturma şeklinde, Sayın salonunda eş zamanlı sunumlar halinde, Bursa'da, Mete Cengiz Kültür Merkezi'nde gerçekleştirildi.

"TÜRKİYE'NİN GELECEĞİNDE DİN'İN YERİ"

Prof. Dr. Hasan Kızılcı, "Türkiye'nin geleceğinde dinin yeri" hakkında konuştu. Din, Türkiye'nin geleceğinde önemli bir rol oynuyor.

"TÜRKİYE - AVRASYA İLİŞKİLERİNİN GELECEĞİ"

Prof. Dr. Mehmet Vural, "Türkiye - Avrasya ilişkilerinin geleceği" hakkında konuştu. Türkiye, Avrasya ile ilişkilerini güçlendirmeli.

Milliyet Gündem Dünya Ekonomi Spor Astroloji Sağlık

BURSA HABERLERİ

Dünyanın sorunu 'göç', Uludağ Üniversitesi'nde ele alınıyor

Bursa'da düzenlenen konferansta, göçün dünya sorunlarından biri olduğu vurgulandı. Uludağ Üniversitesi'nde ele alınıyor.

Bursa'da "Sosyal Bilimler Sempozyumu"

Bursa'da düzenlenen konferansta, göçün dünya sorunlarından biri olduğu vurgulandı. Uludağ Üniversitesi'nde ele alınıyor.

GAZETE TARİH: 26 AĞUSTOS 2017 SAYFA: 6

TÜRKİYE'NİN GURURU TESAM İLK 100'E GİRDİ

Türkiye Ekonomik, Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Merkezi (TESAM) ARI'da yapılan ve dünya genelinde düzenlenen konferansta, TESAM ilk 100'e girdi.

"TÜRKİYE'NİN GELECEĞİNDE DİN'İN YERİ"

Prof. Dr. Hasan Kızılcı, "Türkiye'nin geleceğinde dinin yeri" hakkında konuştu. Din, Türkiye'nin geleceğinde önemli bir rol oynuyor.

"TÜRKİYE - AVRASYA İLİŞKİLERİNİN GELECEĞİ"

Prof. Dr. Mehmet Vural, "Türkiye - Avrasya ilişkilerinin geleceği" hakkında konuştu. Türkiye, Avrasya ile ilişkilerini güçlendirmeli.

YeniDönem TARİH: 4 KASIM 2017 SAYFA: 13

TÜRKİYE'NİN GELECEĞİNDE DİNİN YERİ

Prof. Dr. Hasan Kızılcı, "Türkiye'nin geleceğinde dinin yeri" hakkında konuştu. Din, Türkiye'nin geleceğinde önemli bir rol oynuyor.

"TÜRKİYE - AVRASYA İLİŞKİLERİNİN GELECEĞİ"

Prof. Dr. Mehmet Vural, "Türkiye - Avrasya ilişkilerinin geleceği" hakkında konuştu. Türkiye, Avrasya ile ilişkilerini güçlendirmeli.

haber7.com

Bursa'da "Sosyal Bilimler Sempozyumu"

Bursa'da düzenlenen konferansta, göçün dünya sorunlarından biri olduğu vurgulandı. Uludağ Üniversitesi'nde ele alınıyor.

Bursa'da "Sosyal Bilimler Sempozyumu"

Bursa'da düzenlenen konferansta, göçün dünya sorunlarından biri olduğu vurgulandı. Uludağ Üniversitesi'nde ele alınıyor.

GAZETE TARİH: 29 EKİM 2017 SAYFA: 5

Türkiye'nin geleceği TESAM'da konuşulacak

Türkiye'nin geleceği TESAM'da konuşulacak. Konferansta, Türkiye'nin geleceği tartışılacak.

Türkiye'nin geleceği TESAM'da konuşulacak

Türkiye'nin geleceği TESAM'da konuşulacak. Konferansta, Türkiye'nin geleceği tartışılacak.

HABERLER.COM

Bursa'da "Sosyal Bilimler Sempozyumu"

Bursa'da düzenlenen konferansta, göçün dünya sorunlarından biri olduğu vurgulandı. Uludağ Üniversitesi'nde ele alınıyor.

Bursa'da "Sosyal Bilimler Sempozyumu"

Bursa'da düzenlenen konferansta, göçün dünya sorunlarından biri olduğu vurgulandı. Uludağ Üniversitesi'nde ele alınıyor.

YeniDönem TARİH: 31 EKİM 2017 SAYFA: 6

TÜRKİYE NEREYE GİDİYOR?

Türkiye'nin nereye gidiyor? Konferansta, Türkiye'nin geleceği tartışılacak.

TÜRKİYE NEREYE GİDİYOR?

Türkiye'nin nereye gidiyor? Konferansta, Türkiye'nin geleceği tartışılacak.

KENT 15 OCAK 2019 SALI SAYFA: 5

Ekonomi Akademisi ile Bursa'da ilk

Türkiye Ekonomik, Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Merkezi (TESAM), Ekonomi Akademisi ile Bursa'da bir ilke imza attı.

Ekonomi Akademisi ile Bursa'da ilk

Türkiye Ekonomik, Sosyal ve Stratejik Araştırmalar Merkezi (TESAM), Ekonomi Akademisi ile Bursa'da bir ilke imza attı.

BURSA HABER TARİH: 31 EKİM 2017 SAYFA: 11

Uzmanlar Türkiye'nin geleceğini tartışacak

Uzmanlar Türkiye'nin geleceğini tartışacak. Konferansta, Türkiye'nin geleceği tartışılacak.

Uzmanlar Türkiye'nin geleceğini tartışacak

Uzmanlar Türkiye'nin geleceğini tartışacak. Konferansta, Türkiye'nin geleceği tartışılacak.

TESAM

**Ekonomik Center for
Siyasal ve Stratejik Economic, Political
Araştırmalar Merkezi and Strategic Research**

Adres

Üç evler Mah. Burçak Sok. No:6 Vizyon Plaza Nilüfer / BURSA

Tel & Fax

0 224 256 72 00

Web

www.tesam.org.tr